

ΠΡΑΞΗ .....^η ...../06/2026

Του Συλλόγου Διδασκόντων του .....^{ου} Νηπιαγωγείου/ .....

ΘΕΜΑ: «Ειδική συνεδρίαση για τη συνολική αποτίμηση του σχολικού έτους 2025 - 2026»

Στην ..... Και στο γραφείο συνεδριάσεων του .....^{ου} Νηπιαγωγείου, ο Σύλλογος Διδασκόντων αποτελείμενος από τους/τις εκπαιδευτικούς κ. κ.:

συνήλθε σήμερα, ημέρα ...../06/2026 και ώρα ..... σε ειδική συνεδρίαση, ύστερα από πρόσκληση του Διευθυντή/ντριας, με θέμα:

«Αποτίμηση του έργου της σχολικής μονάδας για το 2025-2026»

Η συνεδρίαση ξεκίνησε με ενημέρωση από τον/την Διευθυντή/ντρια του σχολείου, για την κείμενη νομοθεσία και συγκεκριμένα: 1. τον Νόμο 4823/2021 (ΦΕΚ 136/03.08.2021), 2. Την Υ.Α. 108906/ΓΔ4/07-09-2021 (ΦΕΚ Β΄ 4189Β/ 10.09.2021), 3. την ΥΑ 122756/ΓΔ4/29-09-2021 (ΦΕΚ 4501Β/2021), 4. Τον Νόμο 4692/2020 (ΦΕΚ 111/12.06.2020, 5. Την Εγκύκλιο για το Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του Συλλογικού Προγραμματισμού, εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό τους έργο, για το σχολικό έτος 2025-2026 με αρ. πρωτ. 125938/ΓΔ4/8-10-2025, 6. Τις σχετικές οδηγίες του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) που βρίσκονται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.iep.edu.gr/axiologisi-odigoi-kai-ergaleia/>

Στη συνεδρίαση του Συλλόγου Διδασκόντων κατατέθηκαν και παρουσιάστηκαν τα σχέδια δράσης της σχολικής μονάδας, τα οποία έχουν αναρτηθεί στη σχετική πλατφόρμα του ΙΕΠ, καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, κατά φάση ανάρτησης, όπως ορίζεται από τη σχετική νομοθεσία. Τα σχέδια δράσης που έχουν αναρτηθεί βρίσκονται εκτυπωμένα και αποθηκευμένα στο σχετικό αρχείο της σχολικής μονάδας.

Ακολούθησε γόνιμη και δημιουργική διαλογική συζήτηση, κατά την οποία κατατέθηκαν και εκφράστηκαν απόψεις, ιδέες και κείμενα στο Σύλλογο Διδασκόντων, τα οποία αφορούν στη συνολική αποτίμηση του σχολικού έτους 2025-2026.

Όλα τα παραπάνω έλαβε υπόψη του ο Σύλλογος Διδασκόντων για να αποφασίσει.

Ως εκ τούτων αποφασίζει ομόφωνα ή κατά πλειοψηφία (επιλέγεται αναλόγως) για την αποτίμηση του σχ. Έτους 2025-2026 το παρακάτω κείμενο, το οποίο θα αναρτηθεί στη σχετική πλατφόρμα ως έχει:

Τελική αποτίμηση ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ έτος αναφοράς: 2025-2026 Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Το σχολείο μας κατά τη φετινή σχολική χρονιά 2025-2026 υλοποίησε πλήθος δράσεων που απευθύνονταν σε όλο το μαθητικό δυναμικό και δράσεις παιδαγωγικού αναστοχασμού: Εκπαιδευτικές επισκέψεις και προγράμματα, εορτασμούς και παραστάσεις, εκδηλώσεις μνήμης, θεατρικά δρώμενα και αισθητικές παρεμβάσεις, ενδοσχολικές συζητήσεις, συνεργασία και επικοινωνία με τις τοπικές δημοτικές αρχές, ουσιαστική επικοινωνία με τους γονείς, ενημερωτικές συναντήσεις και ημερίδες, λειτουργία των θεσμικών οργάνων της σχολικής κοινότητας. Όλα τα παραπάνω πραγματοποιήθηκαν ως ουσιαστική προσπάθεια λειτουργίας του δημόσιου σχολείου και τέλεσης του εκπαιδευτικού μας έργου, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές καταβολές των μαθητών μας και των οικογενειών τους και την άρση των κοινωνικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων. Στόχος μας είναι η ολόπλευρη, δημοκρατική, δημόσια και ποιοτική εκπαίδευση για όλα τα παιδιά, και σε καμία περίπτωση η διαμόρφωση ανταγωνιστικού προφίλ ή διάκρισης από άλλα σχολεία και τις αντίστοιχες προσπάθειες συναδέλφων μας. Γνωρίζοντας ότι πολλά από τα σύνθετα προβλήματα που καλούμαστε να διαχειριστούμε και να επιλύσουμε, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο που τα αντιμετωπίζει η Πολιτεία, επιλέξαμε να αναζητήσουμε την ουσία των ζητημάτων, να ενημερωθούμε και συλλογικά να διαμορφώσουμε τις συνθήκες αυτές που θα διευκολύνουν την καθημερινή εργασία μας στην τάξη και έξω από αυτή.

Όλες οι δράσεις είναι δημόσιες και γνωστές στη σχολική μας κοινότητα και είναι αποτυπωμένες, κατόπιν συζήτησης, στις αποφάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων και στο αρχείο του σχολείου.

Τίθεται, λοιπόν, ένα ερώτημα: θα αγνοήσουμε τις συνολικές συνθήκες και την υλοποιούμενη εκπαιδευτική πολιτική, μόνο προς χάριν «δημοσιοποίησης» ιδιαιτεροτήτων; Έχουμε την ανάγκη για κοινά δικαιώματα και κοινές παιδαγωγικές αρχές. Η ισότητα δεν είναι ισοπέδωση.

αντίθετα, η ισοπέδωση προκύπτει όταν η κάθε σχολική μονάδα μένει μόνη της να «διαχειριστεί» τις ανισότητες, χωρίς συλλογικό πλαίσιο και χωρίς στήριξη, όταν μάλιστα έχει κοινά προβλήματα με τις όμορες σχολικές μονάδες.

Γι' αυτό επιλέγουμε να εστιάσουμε την προσοχή μας σε προβλήματα και προκλήσεις που ξεπερνούν τα στενά όρια του σχολείου. Σε συνολικότερα ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν. Σε δράσεις που διαμορφώνουν προϋποθέσεις αναστοχασμού, και διαρκούς εκπαιδευτικής και παιδαγωγικής αναπλαισίωσης:

1. Αναγνώριση και ενίσχυση του Ρόλου των Εκπαιδευτικών με παροχή επαρκών πόρων, αύξηση των μισθών, αναγνώριση της αξίας της εργασίας τους με θεσμική και νομική θωράκιση.

2. Προγράμματα επιμόρφωσης για όλους τους εκπαιδευτικούς, με απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα, εστιασμένη σε ανάγκες που κρίνουν οι ίδιοι, με δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα και με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων. Επαναλειτουργία της μετεκπαίδευσης.

3. Εξασφάλιση Επαρκών Υποδομών, υλικών, κτιριακών και ηλεκτρονικών. Τα σχολεία πρέπει να διαθέτουν σύγχρονες και ασφαλείς εγκαταστάσεις, εξοπλισμένες με την απαραίτητη τεχνολογία για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

4. Αύξηση της Δημόσιας Χρηματοδότησης, η οποία πρέπει να είναι σταθερή, διαφανής, επαρκής και να εξασφαλίζει ότι όλα τα σχολεία έχουν τα απαραίτητα μέσα για να υποστηρίξουν την εκπαιδευτική τους αποστολή. Η επαναλειτουργία των Σχολικών Επιτροπών κρίνεται επιτακτική.

5. Λειτουργία Αντισταθμιστικών Δομών όπως τα Τμήματα Ένταξης, η Ενισχυτική Διδασκαλία, οι Τάξεις Υποδοχής, η ψυχολογική και υγειονομική υποστήριξη, είναι κρίσιμη για την υποστήριξη των μαθητών/τριών και ιδιαίτερα αυτών που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Στελέχωση με μόνιμο, επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό και να υποστηρίζονται με την αναγκαία χρηματοδότηση.

6. Σταθερή μόνιμη εργασία με οργανικές θέσεις των εκπαιδευτικών είναι βασική για την ανάπτυξη διαρκών και ουσιαστικών σχέσεων με τους μαθητές και τις οικογένειές τους, ώστε να μπορούν να επικεντρωθούν στη διδασκαλία και την παιδαγωγική τους αποστολή.

7. Κριτική, Παιδαγωγική προσέγγιση των προκλήσεων και των προβλημάτων που ανακύπτουν από την είσοδο των νέων τεχνολογιών και της Τεχνητής Νοημοσύνης στην εκπαίδευση και τη ζωή μας. Τι μαθητές θέλουμε, για ποια ζωή, για ποια προοπτική στον κοινωνικό τους βίο;

8. Ενίσχυση των Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων καταπολεμώντας τις ανισότητες, την κατηγοριοποίηση και τους αποκλεισμούς. Αντιμέτωπη του δημογραφικού προβλήματος με κοινωνικές και εκπαιδευτικές πολιτικές θέσεων εργασίας και στήριξης των νέων οικογενειών, με 15 μαθητές ανά τμήμα, χωρίς συγχωνεύσεις και καταργήσεις.

9. Ενίσχυση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με ενίσχυση των ΚΕ.Π.Ε.Α. και αντιμετώπιζοντας την αυξανόμενη είσοδο ιδιωτικών συμφερόντων.

Σημειώνουμε ότι η ποσοτικοποίηση στην οποία οφείλουμε να προχωρήσουμε εξαιτίας της υποχρεωτικής ποσοτικής αποτύπωσης στην εφαρμογή αυτή, στερείται επιστημονικής εγκυρότητας, και ως εκ τούτου δεν συναινεί σε αυτήν η επιστημονική, παιδαγωγική και επαγγελματική μας κρίση.

B. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Παιδαγωγική και μαθησιακή λειτουργία

B.1.1 Διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση (Βαθμός: 4)

Στη Συνεδριακή διημερίδα με θέμα: «**Η Τεχνητή Νοημοσύνη ως εκπαιδευτική και κοινωνική πρόκληση/Κριτικές προσεγγίσεις, κίνδυνοι, προοπτικές προσδοκίες, πρακτικές**» που πραγματοποιήθηκε 9-10 Μαΐου 2026 στην Παιδαγωγική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών https://youtu.be/H_EA81jPz4g, <https://youtu.be/28MiROvUjWo>, με ηλεκτρονικά πρακτικά <https://doe.gr/diimerida-doe-i-techniti-noimosyni-os-ekpaideftiki-kai-koinoniki-proklisi-kritikes-prosengiseis-kindynoi-prooptikes-prosdokies-praktikes/> και στην ενδοσχολική συζήτηση-προβληματισμό που ακολούθησε με αφορμή τα φύλλα εργασίας που διαμορφώθηκαν (<https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/>), επισημάνθηκε η επικαιρότητα της συζήτησης για την εκπαίδευση και όλη την κοινωνία. Αφορά τον τρόπο με τον οποίο ζούμε, εργαζόμαστε, μαθαίνουμε.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) εγείρει σημαντικά ηθικά και κοινωνικά ζητήματα. Δημιουργεί εκπληκτικές δυνατότητες, αλλά ενέχει και κινδύνους που σχετίζονται με τη χρήση της.

Όταν εξετάζεται μια τεχνολογία τέτοιου εύρους, η προσοχή δεν πρέπει να περιορίζεται στις επιμέρους εφαρμογές. Ο τρόπος που αναπτύσσεται, οι κατευθύνσεις που λαμβάνει, το αποτέλεσμα που παράγει, συνδέονται μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, στο οποίο λαμβάνονται αποφάσεις, καταναλώνονται πόροι και καθορίζονται προτεραιότητες.

Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών πρέπει να υπερβαίνει την τεχνική κατάρτιση και να συνδέεται με το κοινωνικό νόημα της εκπαίδευσης, τον κριτικό γραμματισμό και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης ως κεντρικό στόχο της. Απαιτείται συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, καθώς ο γραμματισμός στην ΤΝ δεν είναι μόνο τεχνολογικός αλλά και κοινωνικός, ηθικός και παιδαγωγικός. Αναδεικνύεται, εδώ, ως κρίσιμο το ερώτημα «Τι ανθρώπους θέλουμε να εκπαιδύσουμε, για ποια ζωή, για ποια προοπτική στον κοινωνικό τους βίο». Επισημαίνεται ότι οι επίσημες διακηρύξεις χρησιμοποιούν συχνά «ευφημισμούς» και ότι η έμφαση δεν δίνεται πρωτίστως στη μόρφωση αλλά στην παραγωγή ανθρώπινου δυναμικού για την αγορά.

Η ΤΝ διαθέτει εντυπωσιακές δυνατότητες, όμως η παιδαγωγική της αξία δεν είναι αυτονόητη. Το ζητούμενο είναι ο παιδαγωγικός μετασχηματισμός και όχι ο τεχνολογικός ενθουσιασμός. Βρισκόμαστε μπροστά σε ένα πρωτόγνωρο φαινόμενο, αλλά η ύπαρξη ισχυρών εργαλείων δεν συνεπάγεται αυτόματα βελτίωση του σχολείου. Η τεχνολογία και το σχολείο μπορεί να εξελίσσονται ως «δύο παράλληλες πραγματικότητες», γεγονός που καθιστά αναγκαία τη διερεύνηση των όρων με τους οποίους η τεχνολογία ενσωματώνεται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Αναδεικνύεται η ανάγκη μιας προσέγγισης της ΤΝ, με επίκεντρο τον άνθρωπο, τη δημοκρατία, την κοινωνική δικαιοσύνη και τον παιδαγωγικό ρόλο του εκπαιδευτικού. Οι εκπαιδευτικοί κινδυνεύουν να μετατραπούν σε διαχειριστές αλγοριθμικών συστημάτων, αφού η χρήση της ΤΝ από αυτούς παραμένει περιορισμένη και «εργαλειακή», με έμφαση στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού. Η ΤΝ μπορεί να ενισχύσει κοινωνικές ανισότητες εάν δεν υπάρξουν δημοκρατικές δικλίδες προστασίας. Η γνώση τείνει να αποσπαστεί από τη συνολική της διάσταση και να μετατραπεί σε άθροισμα δεξιοτήτων που απαιτεί η αγορά εργασίας.

Η εκπαίδευση οφείλει να διαφυλάξει την ανθρώπινη συγκρότηση, την κριτική σκέψη και την παιδαγωγική σχέση. Δεν μπορεί να περιοριστεί στη διαχείριση πληροφοριών, καθώς η γνώση δεν ταυτίζεται με την άμεση πρόσβαση στην πληροφορία και η παιδαγωγική σχέση παραμένει αναντικατάστατη. Για τον λόγο αυτό η ΤΝ πρέπει να εντάσσεται σε ένα ανθρωπιστικό και δημοκρατικό εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Οι τεχνολογίες ΤΝ δεν είναι πολιτικά ουδέτερες. Εντάσσονται στις σχέσεις εξουσίας και στην οικονομία της ψηφιακής συσσώρευσης. Ανακύπτει το κρίσιμο ερώτημα «ποιος κατέχει τα μέσα παραγωγής της ΤΝ και με ποια κριτήρια αυτά αξιοποιούνται στην εκπαίδευση».

Η ΤΝ δεν είναι τεχνητή και δεν έχει νοημοσύνη. Δεν πρόκειται για άυλη τεχνολογία. Χρησιμοποιεί πόρους και έχει υλικούς περιορισμούς, ενώ τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται είναι αποτέλεσμα της γνώσης και της εργασίας που έχουν παραχθεί συλλογικά.

Από την άλλη πλευρά, η ανθρώπινη γνώση και δημιουργικότητα δεν μπορούν να ταυτιστούν με τη λειτουργία των μηχανών, γιατί συνδέονται με την κοινωνική εμπειρία, τον αναστοχασμό και τη συνείδηση. Η γνώση είναι κοινωνική διαδικασία και ο αναστοχασμός αποτελεί θεμελιώδη ανθρώπινη δυνατότητα. Συνεπώς, η εκπαίδευση οφείλει να καλλιεργεί αυτή την ικανότητα, η οποία συνιστά βασικό στοιχείο της ανθρώπινης συγκρότησης.

Επιπλέον, η παραγωγική ΤΝ πρέπει να εξεταστεί κριτικά αλλά και δημιουργικά, μέσα από τις πραγματικές ανάγκες των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στον διάλογο, καθώς δεν αρκούν οι κατεθύνσεις «από τα πάνω». Αντίθετα, απαιτείται διερεύνηση αναγκών από τη βάση της εκπαιδευτικής κοινότητας και ουσιαστική συμμετοχή των ίδιων των εκπαιδευτικών στη διαμόρφωση των σχετικών πολιτικών και πρακτικών.

Υπογραμμίζεται ότι δεν υπάρχουν ακόμη επαρκείς έρευνες για την πραγματική εκπαιδευτική επίδραση της ΤΝ και ότι απαιτείται συστηματική διερεύνηση των δυνατοτήτων, των ορίων και των συνεπειών της πριν από τη γενικευμένη ενσωμάτωσή της στην εκπαιδευτική πράξη.

Η συλλογικότητα, η αλληλεγγύη, η κριτική σκέψη και ο οργανωμένος αγώνας για ένα καλύτερο σχολείο βασισμένο στις ανάγκες της κοινωνίας και όχι της αγοράς, πρέπει να είναι το κέντρο της δράσης μας.

B.1.2 Σχολική διαρροή – φοίτηση (Βαθμός: 4)

Στη συνεδριακή ΗΜΕΡΙΔΑ - Εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2026 με θέμα: «Δημογραφικό πρόβλημα: κοινωνικές και εκπαιδευτικές παράμετροι. Κριτικές προσεγγίσεις, εκπαιδευτικές διεκδικήσεις», <https://www.youtube.com/watch?v=9evQCBEaMj0>, <https://www.youtube.com/watch?v=NsXLP7qg-VY>, <https://www.youtube.com/watch?v=tQlraUfZrlo> και η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά <https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/02-%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%94%CE%91-%CE%94%CE%9F%CE%95-%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B2%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1.pdf>, καθώς και στην ενδοσχολική συζήτηση-προβληματισμό που ακολούθησε με αφορμή τα φύλλα εργασίας που διαμορφώθηκαν (<https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/>), διατυπώθηκαν οι παρακάτω επισημάνσεις:

Το δημογραφικό ζήτημα αποτελεί μία από τις σημαντικότερες κοινωνικές, οικονομικές και αναπτυξιακές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα τον 21ο αιώνα. Δεν πρόκειται για ένα παροδικό ή συγκυριακό φαινόμενο, αλλά για μια μακροχρόνια διαδικασία που συνδέεται με τη γήρανση του πληθυσμού, την υπογεννητικότητα, τη μείωση του αριθμού των νέων ατόμων και τις έντονες περιφερειακές ανισότητες. Οι δημογραφικές μεταβολές επηρεάζουν άμεσα την κοινωνική δομή και ενέχουν σημαντικές συνέπειες σε κρίσιμους τομείς, όπως η οικονομία, η αγορά εργασίας, η κοινωνική συνοχή και, κυρίως, η εκπαίδευση.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι η συνεχής συγκέντρωση του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα και η παράλληλη αποδυνάμωση της περιφέρειας. Η αυξανόμενη αυτή τάση συνοδεύεται από τη μετακίνηση νέων ανθρώπων προς περιοχές με περισσότερες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες, γεγονός που οδηγεί στη μείωση του πληθυσμού αναπαραγωγικής ηλικίας στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές. Ως αποτέλεσμα, παρατηρείται περαιτέρω συρρίκνωση του αριθμού των γεννήσεων, ενίσχυση της πληθυσμιακής γήρανσης και δημιουργία ενός φαύλου κύκλου δημογραφικής υποβάθμισης.

Εξαιρετικά ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι υπάρχει σημαντική απόσταση ανάμεσα στον αριθμό των παιδιών που επιθυμούν να αποκτήσουν τα ζευγάρια και στον αριθμό των παιδιών που τελικά αποκτούν. Η διαφορά αυτή καταδεικνύει ότι το πρόβλημα δεν συνδέεται αποκλειστικά με τις προσωπικές επιλογές των πολιτών, αλλά και με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επηρεάζουν τη δημιουργία και τη στήριξη της οικογένειας. Η αντιμετώπιση του δημογραφικού ζητήματος προϋποθέτει επομένως τη διαμόρφωση ενός κοινωνικά ευνοϊκού περιβάλλοντος για την οικογένεια και το παιδί, μέσα από πολιτικές που ευνοούν τη σταθερή εργασία, στηρίζουν τη στέγαση, την ισότητα των φύλων, την πρόσβαση σε δημόσιες ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και τη βελτίωση των εκπαιδευτικών δομών με γνώμονα τη στήριξη του δημόσιου σχολείου.

Οι συνέπειες του δημογραφικού προβλήματος γίνονται εδώ και χρόνια ορατές στον χώρο της εκπαίδευσης. Η μείωση του μαθητικού πληθυσμού οδηγεί σε περιορισμό των εγγραφών στα σχολεία, ιδιαίτερα στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές με εμφανή πτωτική πορεία και στα αστικά κέντρα. Παράλληλα, αυξάνονται οι πιέσεις για αναστολή λειτουργίας σχολείων ή για συγχωνεύσεις, με στόχο τη μείωση του λειτουργικού κόστους. Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή είναι, σαφώς, αρνητική. Η μη αντιμετώπιση ενός τόσο σύνθετου κοινωνικού προβλήματος και η χρήση του ως μέσου εξοικονόμησης πόρων θα υποβαθμίσει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Από παιδαγωγική άποψη, αναδεικνύεται η σημασία των μικρών σχολικών μονάδων και των ολιγομελών τμημάτων, ιδιαίτερα στις τοπικές κοινωνίες της περιφέρειας. Η λειτουργία μικρότερων σχολείων μπορεί να ενισχύσει την εξατομικευμένη διδασκαλία και να υποστηρίξει αποτελεσματικότερα μαθητές που προέρχονται από κοινωνικά ή οικονομικά εύάλωτα περιβάλλοντα. Αντίθετα, η δημιουργία μεγάλων σχολικών συγκροτημάτων, μακριά από τον τόπο κατοικίας των μαθητών, ενδέχεται να δυσχεράνει τη σχολική φοίτηση και να απομακρύνει το σχολείο από τον κοινωνικό του ρόλο ως πυρήνα της τοπικής κοινότητας.

Παράλληλα, οι δημογραφικές εξελίξεις αναμένεται να επηρεάσουν και το ανθρώπινο δυναμικό της εκπαίδευσης. Η μείωση του αριθμού των μαθητών συνδέεται με τον περιορισμό των οργανικών θέσεων εκπαιδευτικών, ενώ επηρεάζει και τη βιωσιμότητα ορισμένων πανεπιστημιακών τμημάτων, ιδιαίτερα εκείνων που λειτουργούν στην περιφέρεια. Οι εξελίξεις αυτές καθιστούν αναγκαίο έναν μακροπρόθεσμο εκπαιδευτικό σχεδιασμό, ο οποίος θα λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τα δημογραφικά δεδομένα αλλά και τις ανάγκες της κοινωνικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Συνολικά, το δημογραφικό ζήτημα αποτελεί πολυδιάστατο πρόβλημα που δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποκλειστικά με ανεπαρκή οικονομικά βοηθήματα ή βραχυπρόθεσμα μέτρα. Απαιτείται ολοκληρωμένη στρατηγική που θα συνδυάζει αναπτυξιακές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές πολιτικές. Στο πεδίο της εκπαίδευσης, προτείνονται η διατήρηση των σχολικών μονάδων στις απομακρυσμένες περιοχές, η μείωση του αριθμού μαθητών, με το ρεαλιστικό αίτημα των 15 ανά τάξη, η ενίσχυση των υποδομών και των ψηφιακών μέσων διδασκαλίας, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εκπαιδευτικών και η παροχή κοινωνικών και οικονομικών κινήτρων για τη στελέχωση σχολείων της περιφέρειας. Παράλληλα, είναι αναγκαία η σύνδεση της εκπαιδευτικής πολιτικής με ευρύτερες πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης, δημιουργίας θέσεων εργασίας και στήριξης των νέων οικογενειών. Μόνο μέσα από μια τέτοια ολιστική προσέγγιση μπορεί η εκπαίδευση να συμβάλει ουσιαστικά στον περιορισμό των επιπτώσεων της δημογραφικής συρρίκνωσης και στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και της αναπτυξιακής προοπτικής της χώρας.

B.1.3 Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών (Βαθμός: 4)

Στην εκδήλωση «Από τον ανταγωνισμό στη συνεργασία. Για ένα σχολείο της συλλογικότητας και της δημοκρατίας. Πολιτικές διαστάσεις και παιδαγωγικές προσεγγίσεις», που πραγματοποιήθηκε στις 01.03.2025 (<https://youtube.com/live/ztGSmAL-ryQ?feature=share>) και η οποία εκδόθηκε σε ηλεκτρονική έκδοση (<https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03-%CE%91%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf>), και στην εκδήλωση «Ακούγοντας το παιδί: σχέσεις,

συγκρούσεις και υποστηρικτικές πρακτικές στη σχολική κοινότητα» που πραγματοποιήθηκε στις 15.02.2026 (<https://www.youtube.com/live/B217YuYB4Ak>) και η οποία εκδόθηκε σε ηλεκτρονική έκδοση (<https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/01-%CE%91%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4.pdf>), καθώς και στην ενδοσχολική συζήτηση-προβληματισμό που ακολούθησε με αφορμή τα φύλλα εργασίας που διαμορφώθηκαν (<https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/>), αναπτύχθηκαν σημαντικές απόψεις και διατυπώθηκαν οι παρακάτω επισημάνσεις:

Οι εισηγητές ανέδειξαν την αναγκαιότητα το σχολείο να μην αντιμετωπίζεται ως χώρος που αντιλαμβάνεται το παιδί ως παθητικό δέκτη, αλλά ως δρων υποκείμενο με δικαιώματα, φωνή και κοινωνική παρουσία. Τονίστηκε ότι η αναγνώριση των δικαιωμάτων του παιδιού δεν είναι από μόνη της αρκετή, γιατί μέσα στη σχολική πραγματικότητα οι φωνές των παιδιών δεν ακούγονται όλες το ίδιο. Πρέπει κάθε φορά να εξετάζουμε ποιος μιλά, από ποια θέση, ποιος ακούγεται και ποιος αποκλείεται. Το σχολείο καλείται να αναγνωρίσει ότι τα παιδιά εκφράζονται όχι μόνο με λόγια αλλά και μέσα από το σώμα και τα συναισθήματά τους, τα οποία συχνά αποτελούν πεδίο ελέγχου και ρύθμισης. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι να γεμίζει το παιδί με έτοιμες απαντήσεις, αλλά να καλλιεργεί την επιθυμία για μάθηση, να θέτει όρια και να δημιουργεί ερωτήματα. Ταυτόχρονα αναδείχτηκε, ως πτυχή που επηρεάζει και διαμορφώνει τις σχέσεις μέσα στο σχολείο, η επαγγελματική εξουθένωση των εκπαιδευτικών, που προκύπτει από την αντίφαση ανάμεσα σε όσα έχουν παιδαγωγικό νόημα και σε όσα απαιτεί από αυτούς το σύστημα, ιδιαίτερα μέσα από λογικές αξιολόγησης και μετρήσιμης απόδοσης.

Έμφαση δόθηκε στην ανάγκη για βιωματική, συμμετοχική και κριτική εκπαίδευση, απέναντι στη γνωσιοκεντρική και τεχνοκρατική προσέγγιση της μάθησης. Το σχολείο οφείλει να συνδέει τη μάθηση με τις εμπειρίες, τα βιώματα και την τοπική πραγματικότητα των παιδιών. Η μάθηση γίνεται ουσιαστική όταν οι μαθητές είναι συνδιαμορφωτές του περιεχομένου, όταν η εμπειρία μετατρέπεται σε γνώση και όταν η σχολική πράξη συνδέεται με την κοινωνική πραγματικότητα.

Υποστηρίχθηκε ότι η συνεργατική διδασκαλία έχει τις ρίζες της στο έργο του παιδαγωγού και φιλοσόφου John Dewey. Ο Dewey θεωρούσε ότι η δημοκρατία πρέπει να διαπερνά όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής και ότι η εκπαίδευση αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της. Τα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι η συνεργατική μάθηση είναι πιο αποτελεσματική από την ατομική ή ανταγωνιστική μάθηση. Ωστόσο, η ευρεία εφαρμογή της συνεργατικής διδασκαλίας εμποδίζεται από πολιτικές που προωθούν την ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, την αξιολόγηση, τον ανταγωνισμό μεταξύ σχολείων, τη μείωση των δημόσιων δαπανών και την έμφαση σε δεξιότητες που εξυπηρετούν την αγορά εργασίας. Στο ίδιο πλαίσιο στην Ελλάδα, η εκπαιδευτική πολιτική που ενισχύει την ιδιωτική εκπαίδευση και την ατομική αξιολόγηση προωθεί προγράμματα σπουδών που υποβαθμίζουν τις συνεργατικές και διαθεματικές πρακτικές.

Οι εισηγητές διέκριναν την έννοια της **συνεργατικότητας** από την έννοια της **συλλογικότητας**. Η συνεργατικότητα αφορά τη συνεργασία για την ολοκλήρωση ενός έργου, ενώ η συλλογικότητα αφορά τη δημιουργία ενός συνειδητού «εμείς», βασισμένου σε κοινές αξίες, ευθύνες, αλληλεγγύη και δημοκρατική συμμετοχή. Υποστηρίχτηκε ότι το νεοφιλελεύθερο σχολείο αποδέχεται τη συνεργασία ως εργαλείο παραγωγικότητας, αλλά φοβάται τη συλλογικότητα επειδή παράγει κριτική σκέψη, διεκδικήσεις και πολιτική συνείδηση.

Αναδείχτηκε ο σημαντικός ρόλος των μαθητικών συμβουλίων ως θεσμών δημοκρατικής συμμετοχής, όπου οι μαθητές συνδιαμορφώνουν κανόνες, συζητούν προβλήματα και μαθαίνουν στην πράξη τις αξίες της συνεργασίας, της ευθύνης και της δημοκρατίας.

Κοινός άξονας των εισηγήσεων ήταν ότι η συνεργατική μάθηση και η δημοκρατική λειτουργία του σχολείου αποτελούν αποτελεσματικές και παιδαγωγικά τεκμηριωμένες προσεγγίσεις. Ωστόσο, η εξάπλωσή τους εμποδίζεται από πολιτικές και εκπαιδευτικές πρακτικές που δίνουν προτεραιότητα στον ανταγωνισμό, την αξιολόγηση, την πειθαρχία και την προσαρμογή της εκπαίδευσης στις ανάγκες της αγοράς. Οι εισηγητές υποστηρίζουν ότι ένα πραγματικά δημοκρατικό σχολείο χρειάζεται συλλογικότητα, συμμετοχή, κριτική σκέψη και ενεργό εμπλοκή μαθητών και εκπαιδευτικών στη διαμόρφωση της σχολικής ζωής.

B.1.4 Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών και εκπαιδευτικών (Βαθμός: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε 01.03.2026 (<https://youtube.com/live/ztGSmaL-ryQ?feature=share>) και η οποία εκδόθηκε σε ηλεκτρονική έκδοση (<https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03-%CE%91%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf>), και στην εκδήλωση 15.02.2026 (<https://www.youtube.com/live/B217YuYB4Ak>) και η οποία εκδόθηκε σε ηλεκτρονική έκδοση (<https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/01-%CE%91%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4.pdf>), καθώς και στην ενδοσχολική συζήτηση-προβληματισμό που ακολούθησε με αφορμή τα φύλλα εργασίας που διαμορφώθηκαν (<https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/>), αναπτύχθηκαν σημαντικές απόψεις και διατυπώθηκαν οι παρακάτω επισημάνσεις:

Ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι κρίσιμος για τη δημοκρατία, η οποία πρέπει να διανέμει την πολιτική, την επιστήμη, την τέχνη, τη μόρφωση, την ηθική και την οικονομία, αφού η πραγμάτωσή της είναι αδύνατη χωρίς την απελευθέρωση του νου.

Η συνεργατική διδασκαλία συμβάλλει αποφασιστικά στη μάθηση. Συντελεί στην αύξηση του ενδιαφέροντος των μαθητών, στην κατάκτηση εννοιών, στην επίλυση προβλημάτων και παράγει περισσότερα αποτελέσματα σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα και στις διαπροσωπικές σχέσεις, σε όλες ηλικιακές ομάδες. Η συνεργατική μάθηση είναι ο πιο έγκυρος τρόπος για να καταλάβουμε τι προωθεί τη μάθηση, την κοινωνική υποστήριξη και την αυτοεκτίμηση.

Η μαθησιακή διαδικασία πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ετοιμότητα των μαθητών για μάθηση, τα ενδιαφέροντά τους, το μαθησιακό τους προφίλ. Ωστόσο, σήμερα βιώνουμε ένα ανταγωνιστικό σχολείο που αντιμετωπίζει την παιδεία και τους μαθητές ως εμπόρευμα, με άτυπες διακρίσεις προς αυτούς που παρουσιάζουν «χαμηλές επιδόσεις», με τυποποίηση και απαξίωση των παιδαγωγικών πρακτικών, με στόχο την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις των «δεικτών και των αποτελεσμάτων». Το σχολείο σήμερα εξουθενώνει και απογοητεύει ένα μεγάλο μέρος του μαθητικού πληθυσμού και οδηγεί σε πτώση του ηθικού των εκπαιδευτικών, επιδεινώνοντας τις συνθήκες εντός των οποίων διεξάγεται η διδασκαλία και η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί εξουθενώνονται, γιατί πέρα από τον παραδοσιακό παιδαγωγικό ρόλο, καλούνται ταυτόχρονα να είναι φροντιστές, διαχειριστές και αξιολογητές, μέσα σε ένα σύστημα, που δεν εμπιστεύεται τον επαγγελματισμό τους. Υπάρχει μια καχυποψία του κράτους, σε σχέση με τον επαγγελματισμό και την αυταπάρνηση των εκπαιδευτικών.

Η εξουθένωση προκύπτει εκτός των άλλων, και λόγω της διάστασης που υπάρχει μεταξύ του παιδαγωγικού νοήματος και αυτού που καλούνται συστηματικά να κάνουν. Αυτή η διάσταση μεταξύ πραγματικής ανάγκης/αιτήματος, από το πλαίσιο της πολιτείας, γεννάει θυμό, παραίτηση, σιωπηρή αντίσταση. Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές αντιμετωπίζονται ως μονάδες παραγωγής αποτελεσμάτων.

Η αύξηση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση, δημιουργεί αποκλεισμό των πιο υποβαθμισμένων κοινωνικών τάξεων, αυξάνει τη βία τόσο στο σχολείο όσο και έξω από αυτό, δημιουργώντας ένα γενικότερο αίσθημα ανασφάλειας και υποβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής της σχολικής κοινότητας.

Το παιδί πρέπει να έχει δικαίωμα να συμμετέχει, να εκφράζει τη γνώμη του ελεύθερα, τις σκέψεις και τα συναισθήματά του, να έχει φωνή που να ακούγεται, να συμμετέχει ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία, στην παραγωγή γνώσης σε ένα περιβάλλον που του αναγνωρίζει αυτό το δικαίωμα, το σέβεται και του προσφέρει ασφάλεια.

Τα δικαιώματα ωστόσο έχουν να αναμετρηθούν με το υπάρχον θεσμικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, την κυρίαρχη εκπαιδευτική πολιτική, την κυρίαρχη παιδαγωγική θεωρία και πράξη. Στο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό σκηνικό που μας περιβάλλει, με την κυριαρχία των νόμων και επιταγών της αγοράς σε κάθε πτυχή της ζωής και τη μετατροπή της επιθυμίας σε εμπόρευμα, τις καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τον ατομοκεντρισμό και τον ανταγωνισμό, ο λόγος περί δικαιωμάτων μένει στα χαρτιά και εργαλειοποιείται.

Χρειάζεται ένα δημοκρατικό παιδαγωγικό και κοινωνικό πλαίσιο για τη διαχείριση της σχολικής κοινότητας.

Είναι επιτακτική ανάγκη ο λόγος περί δικαιωμάτων να γίνει μέρος μιας παιδαγωγικής θεωρίας και πράξης, που θα εμπνέεται και θα στοχεύει στο δημοκρατικό σχολείο, στην αλληλεγγύη, στον σεβασμό της διαφοράς. Βασική επιδίωξη πρέπει να είναι οι μαθητές να εμπλακούν ουσιαστικά και ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η μάθηση των μαθητών αποκτά νόημα όταν περνάμε στη συνδιαμόρφωση του περιεχομένου. Στόχος μας είναι η γεφύρωση του αναλυτικού προγράμματος με την πραγματικότητα που βιώνουν τα παιδιά.

Στόχος του σχολείου είναι να μετουσιώσει τη συνεργατικότητα σε συλλογικότητα, γιατί η συλλογικότητα παράγει σχέσεις, αξιώσεις, διεκδικήσεις, μέσα από διάλογο και συγκρούσεις.

Η Συλλογικότητα είναι συνείδηση, αλληλεγγύη και σχέση. Ένα «εμείς» που συγκροτείται πολιτικά και ηθικά, με κοινή ευθύνη, κοινά συμφέροντα, κοινές αξίες, κοινή αφήγηση περί δικαίου και αδικού, σε μια κοινότητα που παράγει αξίες, γνώση και συνείδηση.

Γατί τελικά, δεν είναι το σχολείο που θα αλλάξει την κοινωνία, αλλά το αντίθετο.

B.1.5 Σχέσεις σχολείου – οικογένειας (Βαθμός: 4)

Στην εκδήλωση «**Η επικοινωνία στην εκπαιδευτική κοινότητα**», 22.03.2026 (<https://youtube.com/live/9tttFBJPZSI?feature=share>) και η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά (<https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/06-%CE%97-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1.pdf>), και στην εκδήλωση «**Ακούγοντας το παιδί: σχέσεις, συγκρούσεις και υποστηρικτικές πρακτικές στη σχολική κοινότητα**» 15.02.2026 (<https://www.youtube.com/live/B217YuYB4Ak>) και η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά (<https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/01-%CE%91%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4.pdf>), καθώς και στην ενδοσχολική συζήτηση-προβληματισμό που ακολούθησε με αφορμή τα φύλλα εργασίας που διαμορφώθηκαν (<https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/>), αναπτύχθηκαν σημαντικές απόψεις:

Η επικοινωνία στην εκπαιδευτική κοινότητα εντάσσεται μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, κοινωνικοπολιτικών συνθηκών που γεννούν εντάσεις, αντιθέσεις και κοινωνικές ανισότητες, που επηρεάζουν συμπεριφορές μαθητών, εκπαιδευτικών και γονιών.

Ζούμε σε μια εποχή ρευστότητας, αβεβαιότητας και επισφάλειας, με έμφαση στην ελεύθερη αγορά, στην ατομική επιλογή και ευθύνη, που επηρεάζουν καθοριστικά την εκπαίδευση, εισάγοντας τον ανταγωνισμό (προκειμένου να εξερευνηθούν οικονομικοί και ανθρωπίνοι πόροι), την αποδοτικότητα και την αξιολόγηση με βάση την απόδοση. Αντικαθίστανται σταδιακά οι μορφωτικοί στόχοι με δείκτες μέτρησης δεξιοτήτων.

Το έργο του εκπαιδευτικού μεταλλάσσεται, περιορίζεται σταδιακά σε ό,τι μετρείται μέσα από εξετάσεις και τεστ. Η εκπαίδευση γίνεται αντιληπτή ως ένα είδος εμπορεύματος, όπου το άτομο αποτιμάται με βάση την αξία που έχει στην αγορά.

Η αποτελεσματική λειτουργία του σχολείου προϋποθέτει την ύπαρξη ενός υποστηρικτικού οικογενειακού περιβάλλοντος.

Οι γονείς καλούνται σήμερα να εμπλακούν όλο και πιο ενεργά στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Πιέζονται να κάνουν όσο το δυνατόν πιο «αποδοτικές» επιλογές. Αυτή η πίεση επηρεάζει καθοριστικά την οργάνωση και το περιεχόμενο της οικογενειακής ζωής, που μεταφέρεται στα παιδιά αλλά και στους εκπαιδευτικούς.

Δεν μπορούν όλοι οι γονείς να ανταποκριθούν σε αυτόν τον ρόλο. Καθοριστική σημασία έχει η κοινωνική τάξη, οι εκπαιδευτικές εμπειρίες των ίδιων των γονέων, οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, τα κοινωνικά δίκτυα, τα μορφωτικά τους εφόδια, η πληροφόρηση που έχουν οι ίδιοι σε σχέση με την Εκπαίδευση. Το μορφωτικό επίπεδο και το επάγγελμα, επιδρούν καθοριστικά στις διαδικασίες της κοινωνικοποίησης μέσα στην οικογένεια, αλλά και σε σχέση με το σχολείο, με τις μορφές επικοινωνίας, τα ερεθίσματα και τις γνώσεις που παρέχουν στα παιδιά τους τα οποία συμβάλλουν θετικά στην εκπαιδευτική τους πορεία. Τα παραπάνω δεν είναι δεδομένα για μεγάλο μέρος των οικογενειών.

Βασικό ρόλο όμως έχουν και οι εφαρμοζόμενες εκπαιδευτικές πολιτικές, που ενισχύοντας τις κοινωνικές ανισότητες, επηρεάζουν τις απόψεις και συμπεριφορές των γονιών, το έργο και τις συνθήκες εργασίας των εκπαιδευτικών, την εικόνα του δημόσιου σχολείου. Η εκπαίδευση δεν μπορεί να λειτουργεί με όρους κόστους-οφέλους, αλλά ως συλλογικό κοινωνικό αγαθό, με προτεραιότητα τις ανάγκες του παιδιού, της κοινότητας και της κοινωνίας συνολικά. Βλέπουμε λοιπόν, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, να εγκαθίστανται πρακτικές που άμεσα ή έμμεσα εισάγουν μορφές ιδιωτικοποίησης της Εκπαίδευσης, ωθώντας γονείς να λειτουργούν ως επενδυτές και καταναλωτές εκπαιδευτικών υπηρεσιών, αγοράζοντας συγκεκριμένα εκπαιδευτικά αγαθά. Τα παιδιά υφίστανται όλο και νωρίτερα την ασφυκτική πίεση αυτού του «παράλληλου» εκπαιδευτικού προγράμματος, ενώ ταυτόχρονα συρρικνώνεται ο ελεύθερος χρόνος όλης της οικογένειας.

Τα τελευταία χρόνια οι εντάσεις στο σχολικό περιβάλλον αυξάνονται, η επικοινωνία γίνεται όλο και πιο δύσκολη και οι παρεμβάσεις γονέων όλο και πιο πιεστικές. Αυτό έχει να κάνει με το προβληματικό εκπαιδευτικό σύστημα, που δυσκολεύει τους γονείς στην κατανόηση του τρόπου λειτουργίας του σχολείου, τους επικοινωνιακούς κανόνες που αυτό θέτει για την αποτελεσματική υποστήριξη των παιδιών τους.

Η δυνατότητα των γονέων να έχουν μια ισότιμη σχέση με το σχολείο δεν είναι ίδια για όλους. Σε μεγάλο βαθμό είναι κοινωνικά-ταξικά προσδιορισμένη. Η αποστασιοποίηση πολλών γονέων από το σχολικό περιβάλλον, έχει να κάνει με αντικειμενικές δυσκολίες, ανελαστικές συνθήκες εργασίας κλπ., αλλά κάποιες φορές εκφράζει και εμπιστοσύνη προς το σχολείο ως θεσμό.

Ο εκπαιδευτικοί οφείλουν να αναγνωρίσουν την προσπάθεια και τα κοινωνικά προσδιορισμένα όρια και να αναζητήσουν τους τρόπους για να γεφυρωθεί αυτή η απόσταση, χωρίς τεχνητές αντιπαραθέσεις που αφήνουν στο απυρόβλητο τους πραγματικούς φταίχτες και τα πραγματικά ελλείμματα της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Μιλώντας με όρους κοινότητας, στόχος είναι να φτιαχτούν σχέσεις εμπιστοσύνης και κατανόησης ανάμεσα στους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και το σχολείο. Να κάνουμε τους γονείς συμμετοχούς σε αυτή την υπόθεση.

Να χτίσουμε τόπους στους οποίους θα νιώθουμε ότι όλοι αξίζουμε, ότι αυτό που είμαστε έχει αξία και ότι έχουμε να μάθουμε ο ένας απ' τον άλλον και μαζί να δημιουργούμε πυρηνές αντίστασης και δημιουργίας. Κι αυτός είναι ο ουσιαστικός παιδαγωγικός ρόλος του σχολείου.

Γι αυτό χρειάζεται πλήρης κάλυψη των αναγκών της δημόσιας εκπαίδευσης από τον κρατικό προϋπολογισμό, βελτίωση των όρων φοίτησης και διαβίωσης των παιδιών, με άρτιες κτηριακές και υλικοτεχνικές υποδομές και πλήρες εκπαιδευτικό προσωπικό.

Θετικά σημεία

Η συμβολή των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους, τις ερωτήσεις και τις τοποθετήσεις τους, τη μεταφορά των εμπειριών τους από τη διδακτική πράξη. Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο, με την υλοποίηση αντισταθμιστικών και μορφωτικά επωφελών παιδαγωγικών πρακτικών. Παρά τις αυξανόμενες αντιξοότητες (ελλείψεις, κενά, αύξηση μαθητών ανά τμήμα), το εκπαιδευτικό σώμα μοχθεί και στηρίζει το δημόσιο σχολείο και τους μαθητές/τριες. Το γεγονός αυτό βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με τις πολιτικές απαξίωσης των εκπαιδευτικών και του έργου τους.

Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας.

Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις Πανεπιστημιακούς Δασκάλους/ες και τα Παιδαγωγικά Τμήματα, καθώς και η στήριξή τους στις δράσεις των εκπαιδευτικών. Η ανταπόκριση των φορέων στις δράσεις μας.

Η συνεργασία με διεθνή συνδικάτα και η ανταλλαγή εμπειριών και αιτημάτων.

Η διαμόρφωση φύλλων παρουσίασης και η συζήτησή τους εντός του σχολείου.

Η θετική στάση των γονεϊκών φορέων στο να γίνουν κοινωνοί των προβληματισμών και να συνδράμουν στη διαμόρφωση δράσεων ευαισθητοποίησης.

Η ανάδειξη της ιστορικής και κοινωνικής διάστασης των εκπαιδευτικών ζητημάτων, που διαμορφώνει προϋποθέσεις για αναστοχαστική δράση.

Η συμβολή των εκπαιδευτικών στον αγώνα για την υπεράσπιση της δημόσιας δωρεάν παιδείας.

Η ύπαρξη ενιαίων, καθολικών μορφωτικών και παιδαγωγικών στόχων για όλα τα παιδιά.

Η δωρεάν διανομή διδακτικών βιβλίων για όλα τα παιδιά.

Η σταθερή πεποίθηση του εκπαιδευτικού σώματος για τον ανθρωπιστικό και παιδαγωγικό του ρόλο.

Η συνεχής ανατροφοδότηση των γονέων, από τους εκπαιδευτικούς, για την πρόοδο των μαθητών και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών να υπάρχει γόνιμη επικοινωνία με τους γονείς, παρά τις καθημερινές δυσκολίες.

Η καταγραφή ερευνητικών δεδομένων από τους εκπαιδευτικούς, για τη σημερινή εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Η συστηματική και επιστημονική ανάδειξη από τις εισηγήσεις της διημερίδας για την ΤΝ, μιας επεξεργασμένης και σε βάθος ανάλυσης, των νέων συνθηκών που έχουν διαμορφωθεί με την είσοδο των εργαλείων και εφαρμογών της ΤΝ σε πολλές πτυχές της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Σημεία προς βελτίωση

Ανάγκη προσαρμογής του προγράμματος του νηπιαγωγείου στους εσωτερικούς ρυθμούς και στις ανάγκες (γνωστικές, κοινωνικές, συναισθηματικές) κάθε τμήματος.

Ενίσχυση των θεσμικών δημοκρατικών οργάνων διοίκησης και συνεργασίας της εκπαιδευτικής κοινότητας και κατάργηση των πλατφορμών ατομικών καταγγελιών και ποινικοποίησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Δημιουργία υποστηρικτικών δομών μέσα στα Σχολεία και σε επίπεδο τοπικής κοινότητας για τον έγκαιρο εντοπισμό και αντιμετώπιση ψυχοσυναισθηματικών και κοινωνικών προβλημάτων στη σχολική κοινότητα. Σταθερή-μόνιμη και όχι ευκαιριακή στελέχωση όλων των θέσεων αντισταθμιστικών δομών, όπως της παράλληλης στήριξης και των τμημάτων ένταξης. Δημιουργία οργανικών θέσεων.

Περιορισμός των μετακινήσεων των εκπαιδευτικών. Σταθερές θέσεις εργασίας. Διορισμός- μονιμοποίηση των αναπληρωτών.

Εξέταση του περιεχομένου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ως προς την αντισταθμιστική τους δυναμική, το δημόσιο χαρακτήρα τους και ως προς την άμβλυνση των κοινωνικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

Αντιμετώπιση της ανεργίας, της φτώχειας και της περιθωριοποίησης μεγάλων τμημάτων της ελληνικής κοινωνίας, ώστε όλοι οι γονείς να μπορέσουν να παρακολουθήσουν και να υποστηρίξουν την πρόοδο των παιδιών τους.

Εκσυγχρονισμός των υποδομών (υλικών, κτιριακών, πολιτισμικών, ηλεκτρονικών) όλων των σχολείων.

Ουσιαστική χρηματοδότηση για τη σχολική στέγη των νηπιαγωγείων, ώστε να αντικατασταθούν οι προσωρινές υποδομές με μόνιμες και κατάλληλες σχολικές εγκαταστάσεις, καθώς και να διασφαλιστεί η συντήρηση των υφιστάμενων δομών. Η συνέχιση των προσωρινών λύσεων δε μπορεί να αποτελεί μόνιμη πολιτική επιλογή.

Η χρηματοδότηση για τη δημόσια εκπαίδευση πρέπει να φτάσει στο 6% του ΑΕΠ και 20% των συνολικών κρατικών δαπανών. Αυτές οι δαπάνες θα πρέπει να είναι διαφανείς και «να προστατεύονται από μέτρα λιτότητας, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών που προωθούνται από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα», όπως διατυπώνεται στα 59 σημεία της UNESCO για την εκπαίδευση.

Λειτουργία βιβλιοθηκών, με πλήρη κάλυψη και χρηματοδότηση, σε κάθε σχολική μονάδα.

Η αύξηση των μισθών των εκπαιδευτικών.

Η αντιμετώπιση των παραγόντων της επαγγελματικής εξουθένωσης των εκπαιδευτικών.

Δημιουργία θεσμικού περιβάλλοντος που θα ανακόψει την υπογεννητικότητα. Να γίνουν δεκτά όλα τα αιτήματα λειτουργίας τμημάτων, βάσει των παιδαγωγικών κριτηρίων των Συλλόγων Διδασκόντων, χωρίς συγχωνεύσεις και καταργήσεις τμημάτων και σχολείων. Να πραγματοποιηθούν μαζικοί διορισμοί μόνιμων εκπαιδευτικών. Πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας για να μπορούν τα νέα ζευγάρια να βρουν αξιοπρεπή στέγαση με χαμηλό ενοίκιο. Άδεια ανατροφής σε όλες/ους τις εκπαιδευτικούς. Εξίσωση δικαιωμάτων μόνιμων και αναπληρωτών. Συνυπηρέτηση των εκπαιδευτικών. Καθολική πρόσβαση σε παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, δωρεάν, για όλα τα παιδιά.

Να ακουστεί η φωνή των εκπαιδευτικών από την Πολιτεία και το Υπουργείο.

Κάλυψη όλων των σχολείων με σύγχρονο ηλεκτρονικό εξοπλισμό. Χρήση της ΤΝ με τα αναγκαία παιδαγωγικά κριτήρια.

Διοικητική λειτουργία

B.2.1. Ηγεσία – Οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας. (Βαθμός: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 03.05.2026 «Η σημασία των κτηριακών και υλικοτεχνικών υποδομών για το δημόσιο σχολείο και τους μαθητές/τριες. Ερευνητικά δεδομένα και επιστημονικές προσεγγίσεις» <https://youtube.com/live/INNwLYeZFh8?feature=share>, τα πρακτικά της οποίας εκδόθηκαν ηλεκτρονικά https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/DOE-3_5.pdf και στην έρευνα που διενεργήθηκε για τις κτηριακές και υλικοτεχνικές υποδομές <https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/01-%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%91-%CE%94%CE%9F%CE%95-%CE%A5%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CF%82->

[%CE%A3%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%89%CE%BD-2026.pdf](#), καθώς και στην ενδοσχολική συζήτηση-προβληματισμό που ακολούθησε με αφορμή τα φύλλα εργασίας που διαμορφώθηκαν (<https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/>), αναδείχτηκαν καίρια ζητήματα και διατυπώθηκαν σημαντικές απόψεις:

Ο σχολικός χώρος έχει ιδιαίτερη παιδαγωγική σημασία γιατί επηρεάζει καθοριστικά τη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης. Έχει σημαντικό ρόλο στην κοινωνική, στη συναισθηματική και στη νοητική ανάπτυξη των παιδιών. Ο χώρος διαμορφώνεται μέσω της συσχέτισης κατασκευών, δομών, ανθρώπινων δράσεων και σχέσεων που συντελούνται εντός του. Δημιουργεί ιστορικότητα και συνδέεται με βιώματα, ταυτίσεις, μνήμη, με αίσθηση κοινότητας, συναισθήματα, αισθητικές προσλήψεις, με ποιότητα εμπειρίας. Η έρευνα καταδεικνύει σημαντικά προβλήματα. Η χρόνια υποχρηματοδότηση της δημόσιας εκπαίδευσης, η απουσία μακροχρόνιου σχεδιασμού για τη σχολική στέγη και το κλείσιμο του Ο.Σ.Κ. έχουν οδηγήσει σε ελάχιστες κατασκευές νέων σχολικών κτηρίων και σε ακόμη λιγότερες παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων χώρων, από αρχιτεκτονική και παιδαγωγική σκοπιά. Ενδεικτική είναι η εφαρμογή της δίχρονης υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης, για την κάλυψη των αναγκών της οποίας τοποθετήθηκαν προκατασκευασμένες αίθουσες ελαφρού τύπου, με πρόβλεψη αντικατάστασής τους στην ίδια υπουργική απόφαση που τις ενέκρινε. Παρότι το θεσμικό πλαίσιο προέβλεπε μεταβατική περίοδο έξι ετών (4+2) για τη δημιουργία μόνιμων και κατάλληλων σχολικών υποδομών, καθώς και την εξεύρεση οικοπέδων από τους δήμους, η Πολιτεία δεν εξασφάλισε την απαραίτητη χρηματοδότηση για την ανέγερση νέων νηπιαγωγείων. Έτσι, οι προσωρινές λύσεις μονιμοποιήθηκαν. Αυτό αποτελεί πολιτική επιλογή να μην υπάρξει ουσιαστική επένδυση στη σχολική στέγη του Νηπιαγωγείου, πέραν της λήξης ή όχι της περιόδου χρήσης των προκατασκευασμένων αιθουσών. Ως αποτέλεσμα, ούτε κατασκευάζονται οι αναγκαίες νέες υποδομές ούτε συντηρούνται και αναβαθμίζονται επαρκώς οι υφιστάμενες, παρά τις αυξημένες ανάγκες της δίχρονης υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης και τις σύγχρονες παιδαγωγικές απαιτήσεις ως προς τον χώρο. Επιπλέον, από την έρευνα προκύπτει ότι 80% των σχολείων δηλώνουν ανάγκη μερικής ή συνολικότερης αναβάθμισης κτηριακών υποδομών. Το 55% των Δημοτικών και το 37% των Νηπιαγωγείων είναι κτισμένα πριν το 1985 (με παλαιότερο και ανεπαρκή αντισεισμικό κανονισμό). Το 76% δεν έχει αυτόματη ειδοποίηση πυρόσβεσης, 52% δεν έχει σύστημα συναγερμού, 51,8% ουσιαστικά δεν έχει πυρασφάλεια. Επιπλέον, τα κτήρια σε μεγάλο ποσοστό χρήζουν ηλεκτρολογικών παρεμβάσεων καθώς στα περισσότερα το δίκτυο είναι από τη δεκαετία του '60, ενώ μεγαλύτερα τα προβλήματα όπως η απουσία ελέγχων και η ελλιπής συντήρηση. Ακόμα και παρεμβάσεις στις υποδομές σε ένα ποσοστό 11,4% γίνεται από γονείς και εκπαιδευτικούς.

Συχνά, οι αίθουσες διδασκαλίας δεν είναι προσαρμοσμένες στα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας και δεν προσφέρουν δυνατότητες για συνεργατικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης. Υπάρχει σοβαρό έλλειμμα σε δημιουργικούς χώρους, σε εγκαταστάσεις και σε εξοπλισμό. Εξάλλου, το 82% των εκπαιδευτικών δηλώνει ότι χρησιμοποιεί συχνά προσωπικά υλικά για το εκπαιδευτικό του έργο. Το κράτος έχει μεταφέρει την ευθύνη στους Δήμους, χωρίς την απαιτούμενη, επαρκή χρηματοδότηση.

Χρειάζεται η διαμόρφωση ενός προγράμματος σχολικής στέγης, άμεσης προτεραιότητας, με την επαναλειτουργία ενός αποκλειστικού δημόσιου φορέα, με μόνιμο επιστημονικό προσωπικό, που θα έχει όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων (σχεδιασμό - υλοποίηση - ανέγερση - εξοπλισμός- συντήρηση), χωρίς υποθήκευση δημόσιου χώρου σε ιδιώτες ή εταιρείες.

Άμεση πολεοδομική και νομική προτεραιότητα σε ό,τι αφορά στη σχολική στέγη. Θέσπιση ετήσιου ελέγχου μη δομικής τρωτότητας σε όλα τα σχολεία.

Μόνιμες και κατάλληλες κτηριακές υποδομές που θα εξυπηρετούν τις ανάγκες των παιδιών.

Λειτουργία των σχολείων με μέτρα ασφαλείας, επίβλεψης και καθολικής προσβασιμότητας. Η ασφάλεια στα σχολεία πρέπει να αντιμετωπίζεται συνολικά και όχι μόνο ως ζήτημα κτηριακών υποδομών. Ολοκληρωμένη εκτίμηση κινδύνων, σχεδιασμός με βάση αυτή την εκτίμηση και ουσιαστική χρηματοδότηση.

Τα σχολικά κτήρια πρέπει να διαθέτουν χώρους που προάγουν την κοινωνική αλληλεπίδραση και τη συνεργασία, πλούσιους σε ερεθίσματα, με έμφαση στην ανάπτυξη της πρωτοβουλίας, στη σύνδεση του σχολείου με την κοινωνία και ιδιαίτερα στις σχέσεις που αναπτύσσει το παιδί με ό,τι το περιβάλλει.

Τα σχολεία και οι αίθουσες διδασκαλίας πρέπει να διακρίνονται από παιδαγωγικό αρχιτεκτονικό σχεδιασμό ενεργών χώρων που προάγουν τη δημιουργικότητα, την ανάπτυξη ικανοτήτων και κοινωνικών σχέσεων και διευκολύνουν τις συνεργατικές διδακτικές πρακτικές, την επικοινωνία κατά πρόσωπο, τη δυνατότητα του παιδιού να διαμορφώνει τόπους με βιωματική και χωρική εμπειρία, την ελεύθερη σχέση του σώματος με τον χώρο.

B.2.2 Σχολείο και κοινότητα (Βαθμός: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 29.03.2026 «Παρουσίαση των ερευνητικών δεδομένων για την υποχρηματοδότηση των σχολείων και της δημόσιας παιδείας. Συζήτηση για τις επιπτώσεις» (<https://youtube.com/live/tX3LNU8JtsM?feature=share>), η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά <https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/07-%CE%95%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B4%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%87%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7.pdf>, στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 03.05.2026 «**Η σημασία των κτηριακών και υλικοτεχνικών υποδομών για το δημόσιο σχολείο και τους μαθητές/τριες. Ερευνητικά δεδομένα και επιστημονικές προσεγγίσεις**» <https://youtube.com/live/INNwLYeZFh8?feature=share>, τα πρακτικά της οποίας εκδόθηκαν ηλεκτρονικά https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/DOE-3_5.pdf, στις έρευνες που διενεργήθηκαν ([https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/01-%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%91-%CE%94%CE%9F%CE%95-%CE%A5%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CF%82-%CE%A3%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%89%CE%BD-2026.pdf](https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/02-%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%91-%CE%94%CE%9F%CE%95-%CE%A7%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%A3%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%89%CE%BD-2026.pdf), καθώς και στην ενδοσχολική συζήτηση-προβληματισμό που ακολούθησε με αφορμή τα φύλλα εργασίας που διαμορφώθηκαν (<https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/>), αναδείχτηκαν καίρια ζητήματα και διατυπώθηκαν σημαντικές απόψεις, ενώ αναδείχθηκαν τα προβλήματα που σχετίζονται με τις αιτίες και τις συνέπειες της υποχρηματοδότησης των σχολείων καθώς και πλευρές της έμμεσης και άμεσης ιδιωτικοποίησης του δημόσιου σχολείου.

Η έρευνα είναι αποκαλυπτική, καθώς καταγράφει μια βαθύτερη, διαρκή και δυσμενή συνθήκη. Η χρηματοδότηση παραμένει σε πλήρως ανεπαρκή επίπεδα, όπως καταγράφεται για το 63% των σχολείων, ενώ το 95% ζητά άμεσο διπλασιασμό των κονδυλίων. Πιο συγκεκριμένα, το 70% των Συλλόγων Γονέων καλύπτει ανάγκες των Σχολείων, ενώ το 81% των εκπαιδευτικών καλύπτει εκπαιδευτικές ανάγκες από προσωπικό εξοπλισμό ή προσωπικό προϋπολογισμό. Οι εκπαιδευτικοί καταβάλλουν τεράστιες προσπάθειες για να καλύψουν τις αυξημένες λειτουργικές ανάγκες μέσα

σε ένα τοπίο ελλείψεων.

Την ίδια στιγμή, αναλύοντας τον Πολυετή Δημοσιονομικό Προγραμματισμό έως το 2029, δεν προβλέπεται καμία πρόθεση της Πολιτείας για αύξηση της σχολικής χρηματοδότησης, ούτε στο πεδίο των λειτουργικών δαπανών, ούτε στο πεδίο των κτηριακών αναγκών. Η χρηματοδότηση των σχολείων έχει μειωθεί κατά 32% την τελευταία 15ετία. Συγκεκριμένα οι δαπάνες για την παιδεία έχουν μειωθεί κατά 1,8 δις ευρώ στα τελευταία 11 χρόνια, και την ίδια στιγμή οι γονείς δίνουν από την τσέπη τους περίπου 1,2 δις ευρώ τον χρόνο σε ιδιωτικοποιημένες εκπαιδευτικές λειτουργίες.

Ο νόμος 5056/2023 με τον οποίο καταργούνται οι Σχολικές Επιτροπές, αντί να επιλύει, δημιουργεί πρόσθετα προβλήματα κάλυψης εκπαιδευτικών αναγκών και υποδομών, ύψους και διαθεσιμότητας πόρων, διαφάνειας και δημοκρατικής λειτουργίας, διαχείρισης και γραφειοκρατίας, ταχύτητας των παρεμβάσεων των Δήμων, ποσότητας και ποιότητας των υλικών πρώτης ανάγκης, για τα οποία το 70% των σχολείων επισημαίνει ότι έχουν επιδεινωθεί πλήρως.

Πιο συγκεκριμένα, επισημάνθηκε: Στο 70% των σχολείων δεν κοινοποιείται ετήσιος ισολογισμός και δεν υπάρχει ενημέρωση για την κατανομή των κονδυλίων, ενώ το 55% δεν γνωρίζει το συνολικό αναλογούν ποσό των λειτουργικών δαπανών. Χρόνια κτηριακά προβλήματα δεν αντιμετωπίζονται, καθώς στο 53% των σχολείων αντιμετωπίζει από ετήσιες έως πολυετείς καθυστερήσεις. Στο 25% καταγράφεται υπερδεκαετής απουσία ελέγχων σεισμικότητας, πυροπροστασίας, στατικότητας, ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων κ.α. Το 55% των Δημοτικών και το 37% των Νηπιαγωγείων είναι κτισμένα πριν το 1985 (με παλαιότερο και ανεπαρκή αντισεισμικό κανονισμό). Τα κρατικά κονδύλια για τη σχολική στέγη έχουν περικοπεί κατά 70%. Το 50% των σχολείων δεν διαθέτει βιβλιοθήκη, το 30% δεν έχει αίθουσα εκδηλώσεων και στο 11% δεν υπάρχει αίθουσα Συλλόγου Διδασκόντων. Στο 36% των Σχολείων λειτουργούν υπερπληθή τμήματα άνω των 22 μαθητών/τριών, ενώ το 32% των εκπαιδευτικών μετακινείται από 2 έως σε 5 σχολεία.

Η χρόνια υποχρηματοδότηση οδηγεί σε δυσχερή κατάσταση το δημόσιο σχολείο με σοβαρές συνέπειες στη μόρφωση των παιδιών. Η υποχρηματοδότηση της εκπαίδευσης είναι στοχευμένη πολιτική πρακτική. Η υποχρηματοδότηση θα οδηγήσει σε εξάρτηση από εξωσχολικούς παράγοντες (ιδιώτες, χορηγούς), σε εμπορευματοποίηση, κατηγοριοποίηση και λειτουργία των σχολείων με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Πόσο μάλλον όταν προωθείται η σύνδεση της χρηματοδότησης των σχολείων με την αξιολόγησή τους.

Από τη συζήτηση στην εκπαιδευτική κοινότητα (γονείς, δήμος, εκπαιδευτικοί) τονίζεται η ανάγκη γενναίας αύξησης της δημόσιας χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων, με βάση τις πραγματικές παιδαγωγικές ανάγκες κατασκευής σύγχρονων, παιδαγωγικά κατάλληλων και ασφαλών σχολικών κτηρίων, με αποφυγή των ιδιωτικών διαμεσολαβήσεων. Επιτακτική είναι η άμεση και διαφανής κατανομή καθώς και η απόδοση της χρηματοδότησης σε κάθε σχολική μονάδα. Επισημαίνεται η ανάγκη κρατικής χορήγησης όλων των πάγιων δαπανών (ενέργεια, θέρμανση, επικοινωνία, ύδρευση, καθαριότητα) με παράλληλη κατάργηση του ΦΠΑ για τις σχολικές μονάδες. Τονίστηκε ότι με την κατάργηση των σχολικών Επιτροπών ευνοείται η αδιαφάνεια και η κατηγοριοποίηση των σχολείων.

Τέλος τονίστηκε η ανάγκη συνεργασίας των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των συλλόγων γονέων με τους εκπαιδευτικούς και τους Συλλόγους Διδασκόντων, σε σταθερή και συστηματική βάση στην κατεύθυνση επίλυσης των κοινών προβλημάτων και υπεράσπισης του δημόσιου σχολείου, θέτοντας σε προτεραιότητα τις μορφωτικές ανάγκες των παιδιών, με την κοινή βεβαιότητα ότι χωρίς δημόσιο σχολείο η κοινωνία δεν μπορεί να γίνει καλύτερη.

Θετικά σημεία

Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο, με την υλοποίηση αντισταθμιστικών και μορφωτικά επωφελών παιδαγωγικών πρακτικών παρά τις αυξανόμενες αντιξοότητες (ελλείψεις, κενά, αύξηση μαθητών ανά τμήμα) το εκπαιδευτικό σώμα μοχθεί και στηρίζει το δημόσιο σχολείο και τους μαθητές/τριες. Το γεγονός αυτό βρίσκει σε πλήρη αντίθεση με τις πολιτικές απαξίωσης των εκπαιδευτικών και του έργου τους. Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών να υπάρχει γόνιμη επικοινωνία με τους γονείς, παρά τις καθημερινές δυσκολίες.

Το βαθύ αίσθημα παιδαγωγικής ευθύνης των εκπαιδευτικών που τους παρωθεί, παρά τις εμφανείς ανεπάρκειες των σχολικών δομών, να μην εγκαταλείπουν την προσπάθεια να διαχειριστούν τις κρίσεις που αναφύονται στο εσωτερικό του σχολείου. Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας.

Η μαζική συμμετοχή και το έντονο ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών στις δράσεις.

Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις Πανεπιστημιακούς Δασκάλους/ες και τα Παιδαγωγικά Τμήματα, καθώς και η στήριξή τους στις δράσεις των εκπαιδευτικών. Η ανταπόκριση των φορέων στις δράσεις μας.

Ο διαρκής αγώνας των εκπαιδευτικών να εξασφαλίσουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις επιβίωσης των σχολείων παρά τη χρόνια υποχρηματοδότηση των σχολικών μονάδων.

Ο μεγάλος βαθμός συναντίληψης των εκπαιδευτικών για τα ζητήματα των σχολικών χώρων και υποδομών, για τα ζητήματα της χρηματοδότησης των σχολείων.

Η ανάδειξη της ιστορικής και κοινωνικής διάστασης των εκπαιδευτικών ζητημάτων, που διαμορφώνει προϋποθέσεις για αναστοχαστική δράση. Ειδικότερα η ανάδειξη των αρνητικών επιπτώσεων του επιθεωρητισμού.

Η ερευνητική καταγραφή που πραγματοποιήθηκε, για τα ζητήματα των κτηριακών υποδομών, των υλικοτεχνικών υποδομών και της χρηματοδότησης των σχολείων.

Η διαμόρφωση φύλλων παρουσίασης και η συζήτησή τους εντός του σχολείου.

Σημεία προς βελτίωση

1. Η αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων και η αποφυγή των ιδιωτικών διαμεσολαβήσεων. Σύμφωνα με τις συστάσεις του ΟΗΕ και της UNESCO η χρηματοδότηση της παιδείας θα πρέπει να ανέλθει στο 6% του ΑΕΠ ή στο 20% του κρατικού προϋπολογισμού (σελ. 55, 62) <https://www.ei-ie.org/en/item/28473:activating-the-recommendations-of-the-un-high-level-panel-on-the-teaching-profession> και μάλιστα «πρέπει να μην υπόκειται σε μέτρα λιτότητας, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών που προωθούνται από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα».

2. Η άμεση και διαφανής κατανομή και απόδοση της χρηματοδότησης σε κάθε σχολική μονάδα.

3. Η σταθερή ενημέρωση των σχολείων για την κατανομή της χρηματοδότησης και τον απολογισμό κάθε έτους.

4. Η κρατική χορήγηση όλων των πάγιων δαπανών σε όλα τα σχολεία.

5. Η εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για τις λειτουργικές ανάγκες των σχολείων.

6. Η επαναλειτουργία των Σχολικών Επιτροπών, μέσα από εκτεταμένη διαβούλευση με τα εκπαιδευτικά συνδικάτα. η διαμόρφωση ενός προγράμματος σχολικής στέγης, άμεσης προτεραιότητας, με την επαναλειτουργία ενός αποκλειστικού δημόσιου φορέα, με μόνιμο επιστημονικό προσωπικό, που θα έχει όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων (σχεδιασμό - υλοποίηση - ανέγερση - εξοπλισμό), χωρίς υποθήκευση δημόσιου χώρου

σε ιδιώτες ή εταιρείες, Άμεση πολεοδομική και νομική προτεραιότητα σε ό,τι αφορά στη σχολική στέγη. Θέσπιση ετήσιου ελέγχου μη δομικής τρωτότητας σε όλα τα σχολεία.

7. Η δημιουργία σταθερών δομών υποστήριξης που γεφυρώνουν την απόσταση ανάμεσα στο σχολείο και τις οικογένειες των μαθητών/τριών και διευκολύνουν τη διαχείριση των κρίσεων που εκδηλώνονται στο εσωτερικό της σχολικής μονάδας.

8. Η έγκαιρη και πλήρης κάλυψη των κενών σε εκπαιδευτικό προσωπικό, ώστε να μην υπολειπονται οι εκπαιδευτικές δομές.

9. Να προστατευθούν οι εκπαιδευτικοί από απειλές που υπονομεύουν το έργο τους και το έργο του σχολείου.

Να προστατευθεί το δικαίωμα της απεργίας, σύμφωνα με τις συστάσεις του ΟΗΕ και της UNESCO (Φεβρουάριος 2024, σελ. 36 – 38, <https://www.ei-ie.org/en/item/28473:activating-the-recommendations-of-the-un-high-level-panel-on-the-teaching-profession>

10. Να σταματήσει ο διαχωρισμός των σχολείων στη βάση ποσοτικών διακρίσεων που οδηγούν στην κατηγοριοποίησή τους και τη δημιουργία επιλέξιμων/ανταγωνιστικών προφίλ για κάθε σχολική μονάδα.

11. Η δημιουργία οργανικών θέσεων για όλες τις υπάρχουσες ειδικότητες εκπαιδευτικών, ώστε να μειωθεί η περιπλάνησή τους από σχολείο σε σχολείο.

12. Η πρόσληψη διοικητικού προσωπικού για τη γραμματειακή υποστήριξη των σχολικών μονάδων και συνολικότερα βοηθητικού προσωπικού.

13. Η απαλλαγή των εκπαιδευτικών από εξωδιδασκικά καθήκοντα που δυσχεραίνουν το έργο τους και μειώνουν τον διαθέσιμο χρόνο που αφιερώνουν στις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών τους.

14. Η αύξηση των μισθολογικών απολαβών των εκπαιδευτικών.

16. Δημιουργία Τμημάτων Ένταξης σε όλα τα σχολεία, ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες των μαθητών/τριών.

Απαιτείται η δημιουργία και στελέχωση οργανικών θέσεων για τα τμήματα αυτά. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί που θα στελεχώσουν τις σχετικές θέσεις, θα αποτελέσουν ένα σταθερό σημείο αναφοράς για τα παιδιά αυτά, θα εμβραθύνουν στα σχετικά προβλήματα και θα συμβάλλουν καθοριστικά στην ανάπτυξη κατάλληλων παιδαγωγικών στρατηγικών αντιμετώπισής τους. Ακόμη, στο επίπεδο των κοινωνικών πολιτικών θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια ώστε οι μαθητές των ευπαθών ομάδων να υποστηρίζονται συστηματικά με εστίαση στις ανάγκες τους και όχι ευκαιριακά μέσω χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης.

Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών

B.3.1 Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις (Βαθμός: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 08.032026 «Πέρα από τις δεξιότητες και την εργαλειακή αντίληψη. Συζητώντας για μια ουσιαστική επιμόρφωση και τον κοινωνικό ρόλο του εκπαιδευτικού. Η περίπτωση της Μετεκπαίδευσης»

https://youtube.com/live/lsci_qYbh7s?feature=share, της οποίας εκδόθηκαν τα πρακτικά της συζήτησης

<https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/04-%CE%A0%CE%AD%CF%81%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BB%CE%B7%CF%88%CE%B7.pdf>, καθώς και στην ενδοσχολική συζήτηση-προβληματισμό που ακολούθησε με αφορμή τα φύλλα εργασίας που διαμορφώθηκαν (<https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdidoseon/>), αναδείχθηκαν καίρια ζητήματα και διατυπώθηκαν σημαντικές απόψεις:

Συζητώντας για την έννοια της ουσιαστικής επιμόρφωσης σε αντίθεση με μία στενά εργαλειακή αντίληψη, χρειάζεται να αποσαφηνιστούν οι όροι και οι έννοιες, να συνδεθούν με κοινωνικά, ιστορικά και αξιακά πλαίσια.

Οι εργαλειακή επιμόρφωση ορίζεται μια διαδικασία που χορηγεί τεχνικές και δεξιότητες, χωρίς θεωρητική πλαισίωση, παιδαγωγική κρίση, ιστορική κατανόηση, συλλογική εξεργασία της εμπειρίας, σύνδεση με την πράξη, ανάδειξη κοινωνικών παραμέτρων και κοινωνικού ρόλου, χωρίς χώρο δημοκρατικής έκφρασης, απευθυνόμενη σε ατομικά προσόντα και πιστοποιήσεις και υλοποιώντας προτεραιότητες εφαρμοζόμενων πολιτικών, αγνοώντας τη «φωνή» των εκπαιδευτικών.

Το εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό μας έργο έχει πολλαπλές διαστάσεις: Ως προς το αντικείμενο της διδασκαλίας που σχετίζεται με τις γνωστικές και διδακτικές διαδικασίες. Ως προς τα υποκείμενα της εκπαιδευτικής διαδικασίας που είναι οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί με τις ανάγκες τους. Ως προς τον κοινωνικό ρόλο του δημόσιου σχολείου και την προσπάθειά μας για κριτική-χειραφετική εκπαίδευση, για χαρά και δημιουργία, για έμπνευση και ανάπτυξη ενδιαφερόντων, για άρση των εκπαιδευτικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Αν η επιμορφωτική διαδικασία δεν διαπερνάται από το σύνολο αυτών των παραγόντων, μετατρέπεται σε μια στενή εργαλειακή διαδικασία, σε ανταλλακτικό ατομικό προσόν, σε ανταγωνιστικό μέγεθος και σε «εκμάθηση» προαποφασισμένων δεξιοτήτων. Πόσο μάλλον όταν η επιμόρφωση γίνεται διαδικασία επιβολής, εμπορευματικής ιδιοποίησης, ανταγωνιστικής-ατομικής αντίληψης και ελέγχου.

Οι εκπαιδευτικοί ζητούν την επαναλειτουργία του θεσμού της Μετεκπαίδευσης. και σκιαγραφούν μία επιμόρφωση στον αντίποδα της ανταγωνιστικότητας και της εμπορευματοποίησης.

Μία ουσιαστική επιμόρφωση οφείλει να είναι μετασηματιστική, να βοηθά τον εκπαιδευτικό να αναστοχάζεται κριτικά και να κατανοεί τις αξιακές και κοινωνικές παραδοχές που επηρεάζουν τη δράση του. Πρέπει να σχεδιάζεται και να καθορίζεται σε διάλογο με τους εκπαιδευτικούς, με παρατεταμένη διάρκεια, ενεργό μάθηση, συνεργατικό χαρακτήρα, εξειδικευμένη υποστήριξη, με προγράμματα ανταλλαγών και ερευνητικές πρωτοβουλίες (91%), Πρέπει να έχει καθολική απεύθυνση, να είναι ισότιμη για όλους/ες, κυκλικά επαναλαμβανόμενη (95%), απολύτως δωρεάν (85%), με επιλογή των θεματικών από τους/τις εκπαιδευτικούς (76%), με απαλλαγή από τα διδασκικά καθήκοντα, παρέχοντας δυνατότητες για ανατροφοδότηση και αναστοχασμό, με φορέα τα Παιδαγωγικά Τμήματα των δημόσιων Πανεπιστημίων (72%). Το 64% των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι τα τελευταία χρόνια η επιμορφωτική διαδικασία μετατρέπεται ολοένα και περισσότερο σε οικονομικό προϊόν με ανταλλακτική αξία. Η επαγγελματική ανάπτυξη (CPD) των εκπαιδευτικών πρέπει να συνδυάζεται με χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στο 20% του ΑΕΠ, με μισθούς στο ύψος των αναγκών, με μείωση της αναλογίας εκπαιδευτικών/μαθητών, με υποστηρικτικές δομές, με ασφαλείς και υγιείς χώρους εργασίας, με ισορροπημένο φόρτο εργασίας.

Οι εκπαιδευτικοί αποδίδουν στο επάγγελμά τους ευρύτερες διαστάσεις και να αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους ως παιδαγωγούς, ως ενεργά υποκείμενα, παρά το γεγονός ότι βιώνουν μια πραγματικότητα έντονης απαξίωσης του ρόλου και της διανοητικής εργασίας τους, σημαντική οικονομική υποβάθμιση, υπό το καθεστώς μιας ποσοτικής και ανταγωνιστικής αντίληψης διαρκούς μετρησιμότητας, από τις εφαρμοζόμενες πολιτικές. Δε συμφωνούν να αποφασίζουν άλλοι για την επιμόρφωσή τους.

Τονίζεται ότι η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις παράλληλα με την άσκηση των διδασκικών και επαγγελματικών τους καθηκόντων, οδηγεί σε επαγγελματική εξουθένωση, ενώ αποκλείει από την επιμόρφωση μεγάλη μερίδα συναδέλφων με οικογενειακές υποχρεώσεις και όσους δεν έχουν την δυνατότητα να πληρώνουν δίδακτρα, από τον ισχνό μισθό τους. Να μην υπάρχει καμία σύνδεση της

επιμόρφωσης με την αξιολόγηση γιατί έτσι μετατρέπεται από επιμόρφωση σε τιμωρητική διαδικασία συμμόρφωσης στις εκάστοτε κυρίαρχες εκπαιδευτικές πολιτικές και αντιλήψεις.

Οι εκπαιδευτικοί έρχονται αντιμέτωποι με εντεινόμενα κοινωνικά, ψυχικά και μαθησιακά προβλήματα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Για τα προβλήματα αυτά δεν υπήρξαν μέτρα αντιμετώπισης και δημιουργίας αντισταθμιστικών θεσμών, από την πλευρά της Πολιτείας. Αναδεικνύεται η ανάγκη επιμόρφωσης και αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων που εμφανίζονται με ιδιαίτερη ένταση μέσα στις τάξεις, καθώς και σε ζητήματα ειδικής αγωγής.

Ειδικότερα στα Νηπιαγωγεία, εκφράζεται η ανάγκη επιμόρφωσης και για διοικητικά ζητήματα, λόγω του γεγονότος ότι ασκούν πειστικό διοικητικό έργο παράλληλα με τον εκπαιδευτικό-παιδαγωγικό τους ρόλο και υπόκεινται σε καθεστώς ανισότητας όσον αφορά στο εργασιακό τους ωράριο. Να στηριχθεί και να χρηματοδοτηθεί η πρόσβαση των εκπαιδευτικών (και των μαθητών/τριών) στον πολιτισμό, τις τέχνες, τις βιβλιοθήκες και τα βιβλία.

B.3.2 Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα (Βαθμός: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 05.05.2026 «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: εμπειρία, δυσκολίες, προοπτικές»

<https://youtube.com/live/kbRlpfr514M?feature=share>, η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά <https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/08-%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%B4%CF%85%CF%83%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%BF%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82.pdf>, καθώς και στην ενδοσχολική συζήτηση-προβληματισμό που ακολούθησε με αφορμή τα φύλλα εργασίας που διαμορφώθηκαν (<https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/>),

αναδείχθηκαν καίρια ζητήματα που μπορούν να αποτελέσουν στοιχεία της συζήτησης για την εξέλιξη της Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και της δράσης των ΚΕΠΕΑ στην κατεύθυνση της ενίσχυσης του θεσμού που έχει συμβάλει στη διεύρυνση των ευκαιριών και των δυνατοτήτων για έρευνα πεδίου, ενεργό συμμετοχή και δημιουργική μάθηση για μια αιεφορική διαχείριση του περιβάλλοντος. Υποστηρίχθηκε η αναγκαιότητα της μετάβασης από την παραδοσιακή προσέγγιση στην κριτική περιβαλλοντική εκπαίδευση που θα αναδείξει το γεγονός πως η οικολογική κρίση (κλιματική αλλαγή, απώλεια βιοποικιλότητας κ.λπ.) δεν είναι ουδέτερη αλλά έχει συγκεκριμένο πολιτικοοικονομικό πρόσημο και συνδέεται με τον «περιβαλλοντικό ρατσισμό» πλήττοντας ολοένα και περισσότερο τις φτωχότερες κοινότητες. Εξίσου σημαντική είναι η προσπάθεια ανάδειξης των δομικών αιτιών των προβλημάτων που οδηγεί σε μια πιο ευρεία θεώρηση, πέρα από την ατομική ευθύνη, αυτή της κοινωνικής συνείδησης, συνευθύνης και δράσης.

Αναδείχθηκε επίσης η αναγκαιότητα της γεφύρωσης, μέσα από τα παρεχόμενα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, της πανεπιστημιακής έρευνας με τη σχολική πράξη που θα κάνει πιο κατανοητή την τεκμηρίωση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Η κλιματική αλλαγή, οι νέες προσεγγίσεις για την αιεφορία απαιτούν ένα τεκμηριωμένο, σύγχρονο επιστημονικό περιεχόμενο προσανατολισμένο και στο επίπεδο της σχολικής γνώσης.

Από πλευράς των εισηγητών επισημάνθηκε ο σημαντικός, θεσμικός ρόλος των περίπου εξήντα κέντρων που λειτουργούν σήμερα στη χώρα, μέσα από τα σεμινάρια, τα εργαστήρια και τα δίκτυα που αναπτύσσονται και προφέρουν στην έμπρακτη υποστήριξη των εκπαιδευτικών όχι μόνο στο πεδίο αλλά και στην ίδια τη σχολική τάξη. Αναδείχθηκε η διαχρονική τακτική υποβάθμισης, η επιχειρούμενη μεταφορά αρμοδιοτήτων, η θεσμική ασάφεια και η κρατική υπαναχώρηση από την υποστήριξη του θεσμού της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και των δομών της.

Από τη συζήτηση και τα δεδομένα που συλλέχθηκαν μπορούμε να προτάξουμε ως στοιχεία με **θετικό πρόσημο** τα παρακάτω:

Καλλιέργεια κριτικής σκέψης και ενεργού πολίτη: Η μετάβαση σε μια μορφή κριτικής οικολογικής σκέψης από μικρή ηλικία (μέσω της παιδαγωγικής του διαλόγου και της πρακτικής ενασχόλησης μέσω προσαρμοσμένων ερευνητικών δράσεων) βοηθά τους μαθητές στην κριτική προσέγγιση και την απομάκρυνση από στερεότυπα και δογματικές αντιλήψεις. Οι μαθητές εξασκούνται στο να θέτουν ερωτήματα για το πώς, το γιατί, το ποιος φέρει την ευθύνη και ποιος έχει τη δύναμη να συμβάλει στην αλλαγή της υφιστάμενης κατάστασης.

Βιωματική και συμμετοχική μάθηση: Τα προγράμματα των Κ.Ε.Π.Ε.Α. και τα σχολικά δίκτυα επιτρέπουν στους μαθητές να ξεφύγουν από την «παραδοσιακή» προσέγγιση της γνώσης. Η επαφή με τον περιβαλλοντικό πλούτο και η βιωματική ενασχόληση διαμορφώνουν σταθερές αξίες, στάσεις και δεξιότητες πρόληψης και επίλυσης προβλημάτων και ενδυναμώνουν την ευαισθητοποίησή τους σε θέματα περιβάλλοντος και αιεφορίας.

Αξιοποίηση της επικαιρότητας ως παιδαγωγικό εργαλείο: Τονίστηκε από τους εισηγητές πως μεγάλες καταστροφές ή/και σύγχρονες γεωπολιτικές κρίσεις μπορούν να γίνουν αφορμές για κριτικό διάλογο στην τάξη, δείχνοντας στα παιδιά τη σύνδεση των φυσικών πόρων με την κοινωνική πραγματικότητα και τις πιθανές συνέπειες που έχουν στο περιβάλλον μας.

Υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου: Τα Κέντρα αποτελούν «καταφύγιο» παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού, τεχνογνωσίας και δικτύωσης, προσφέροντας στον εκπαιδευτικό χρήσιμα εργαλεία και προσεγγίσεις που βοηθούν στην αναβάθμιση της μαθησιακής διαδικασίας με μια πιο βιωματική αναφορά.

Τέλος αναδείχθηκαν **σημεία βελτίωσης** και ενίσχυσης της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και των δομών που τη στηρίζουν:

Επαρκής στελέχωση και σταθερή χρηματοδότηση: Η Πολιτεία πρέπει να σταματήσει την πολιτική της υποχρηματοδότησης και της υποστελέχωσης των Κ.Ε.Π.Ε.Α. Απαιτείται στελέχωση σε πιο μόνιμη βάση και θωράκιση των πόρων των Κέντρων, ώστε να μην εξαρτώνται από τις διαθέσεις των Δήμων ή από την εξεύρεση ή μη προσωρινών κονδυλίων.

Μέριμνα για την ικανοποίηση του συνόλου των σχολικών αιτημάτων: Λόγω των ελλείψεων, τα Κ.Ε.Π.Ε.Α. αδυνατούν σήμερα να δεχτούν όλα τα σχολεία που αιτούνται συμμετοχή στα προγράμματά τους. Πρέπει να διευρυνθούν οι υποδομές, ώστε κανένας μαθητής και καμία σχολική μονάδα να μην αποκλείεται από τις περιβαλλοντικές δράσεις.

Επισημάνθηκε ο τεράστιος φόρτος εργασίας, η πίεση και η εργασιακή επιβάρυνση που υφίστανται οι εκπαιδευτικοί στα σχολεία. Για να αναπτυχθεί σωστά η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, πρέπει να μειωθεί η γραφειοκρατία και η πίεση από υποχρεώσεις που ξεφεύγουν από το παιδαγωγικό και μαθησιακό πλαίσιο κάτω από το οποίο λειτουργούν σήμερα οι εκπαιδευτικοί

Είναι απαραίτητο ένα σύγχρονο, επιστημονικά τεκμηριωμένο και συνεκτικό πλαίσιο περιεχομένου της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης απομακρυσμένο από κάθε επιφανειακή προσέγγιση.

Θετικά σημεία

1. Το υψηλό επίπεδο συναντίληψης που παρατηρείται στο εκπαιδευτικό σώμα, που έχει ως άξονες: τη χρηματοδότηση και στήριξη της δημόσιας παιδείας και των δημόσιων σχολείων, την αναγνώριση και στήριξη του έργου των εκπαιδευτικών, τη σταθερή μόνιμη εργασία, την απαλλαγή του μαθητικού πληθυσμού από τεστ κατηγοριοποίησης, την αντίθεση στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, ενίσχυση των υγειονομικών και

συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, αντίθεση στις πολιτικές κατηγοριοποίησης των σχολείων και των εκπαιδευτικών, στελέχωση και χρηματοδότηση των ΚΕΠΕΑ.

2. Ο συνεχής διάλογος μεταξύ των εκπαιδευτικών της πράξης για θέματα παιδαγωγικών και διδακτικών πρακτικών.

3. Η ανταλλαγή εκπαιδευτικού υλικού από τους εκπαιδευτικούς της πράξης στους Συλλόγους Διδασκόντων.

4. Ο υποτιτλισμός σειράς παιδαγωγικών video που αναφέρονται στην ιστορία της παιδαγωγικής και στα κρίσιμα ερωτήματα που θέτουν διάφοροι παιδαγωγοί, όχι μόνο στο παρελθόν αλλά στο σήμερα.

<http://doe.gr/%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B2%CE%AF%CE%BD%CF%84%CE%B5%CE%BF-2024/>

5. Η υψηλή ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών για ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα όπως η περιβαλλοντική και κλιματική κρίση, η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η φτώχεια, οι κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες, ο υποσιτισμός, η παιδική εργασία, η παιδική εκμετάλλευση, η διαμόρφωση του κοινωνικού φύλου και τα στερεότυπα που τη συνοδεύουν, η καλλιέργεια πνεύματος αλληλεγγύης, συμπεριληψής και σεβασμού όλων των ανθρώπων και ιδιαίτερα των διαφορετικών και των πιο αδύναμων.

6. Οι πολλές, σημαντικές και καθημερινές διδακτικές παρεμβάσεις και προγράμματα για ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα. Ο διαρκής διάλογος με τους/τις μαθητές/τριες για όλα τα ζητήματα που τους απασχολούν.

7. Η αξιοποίηση σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων και σύγχρονων κινηματογραφικών ταινιών, ως φιλικά κείμενα, για την ανάπτυξη της κρίσης και των απόψεων των μαθητών/τριών, μέσα από δημοκρατικό διάλογο.

Σημεία προς βελτίωση

1. Επαναφορά της απαλλαγής από τα διδακτικά καθήκοντα κατά την περίοδο της επιμόρφωσης, όπως συνέβαινε στη Μετεκπαίδευση και τα Διδασκαλεία που πρέπει να επαναλειτουργήσουν.

2. Να υλοποιηθούν οι προτάσεις που διατυπώνονται από την επιτροπή της UNESCO για την ενίσχυση της δημόσιας εκπαίδευσης και του κύρους του έργου των εκπαιδευτικών. Να ενισχυθεί η ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία, συμπεριλαμβάνοντας προγράμματα ανταλλαγών και ερευνητικών πρωτοβουλιών, που θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της σταδιοδρομίας των εκπαιδευτικών. Για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στις ανάγκες τους, οι επιμορφωτικές διαδικασίες θα πρέπει να απευθύνονται σε όλους/ες, θα πρέπει να είναι δίκαιες, δωρεάν, με άδεια και να προσμετρώνται στην εργασία τους.

<https://www.ei-ie.org/en/item/28473:activating-the-recommendations-of-the-un-high-level-panel-on-the-teaching-profession>

3. Απαλλαγή των επιμορφωτικών και μεταπτυχιακών σπουδών από την εμπορευματοποίηση και κατάργηση της «αγοράς» μορίων για τον διορισμό και τη συμμετοχή στην επιλογή στελεχών.

4. Μέριμνα της Πολιτείας για δωρεάν πρόσβαση μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, Μουσεία, θέατρα, σημαντικές εκθέσεις, προγράμματα. Δωρεάν προγράμματα στα Σχολεία από τα Δημόσια Μουσεία και τους δημόσιους φορείς τέχνης, χρηματοδοτούμενα από τον κρατικό προϋπολογισμό.

5. Στελέχωση και χρηματοδότηση των ΚΕΠΕΑ.

6. Περαιτέρω προώθηση της βιωματικής μάθησης έχοντας ως βάση τον σχεδιασμό συμμετοχικών δράσεων στο πεδίο, με τη συνεργασία των Κ.Ε.Π.Ε.Α., ώστε οι μαθητές/τριες να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην τοπική κοινωνία.

7. Καθολική απεύθυνση και συμμετοχή των μαθητών/τριών σε περιβαλλοντικά προγράμματα, δημόσια, δωρεάν, βιωματικά, απαλλαγμένα από ιδιωτικά συμφέροντα.

8. Να αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη είσοδος ιδιωτικών συμφερόντων στην περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Γ. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί	1 Ελάχιστα	2 Μερικώς	3 Σε μεγάλο βαθμό	4 Πλήρως
Σημαντικότερα αποτελέσματα των Δράσεων	<p>Η ποιότητα των εκδηλώσεων, η επιστημονική πληρότητα των εισηγητών και ο πλούτος του προβληματισμού που αναπτύχθηκε, ανέδειξαν σημαντικές πλευρές της ανεπάρκειας των εφαρμοζόμενων εκπαιδευτικών πολιτικών. Η διάθεση των συναδέλφων εκπαιδευτικών να συναντηθούν με τον ακαδημαϊκό λόγο βόηθησε σημαντικά στη διάχυση αυτού του προβληματισμού και των βασικών συμπερασμάτων του. Οι εκπαιδευτικοί έχουν απόλυτη συνείδηση ότι η επίτευξη των στόχων που τέθηκαν εξαρτάται από την ακολουθούμενη εκπαιδευτική πολιτική. Από το σύνολο των δράσεων ως σημαντικότερα αποτελέσματα καταγράφηκαν:</p> <ol style="list-style-type: none"> Η διαρκής και μαζική ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών. Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις δράσεις ήταν ουσιαστική και μαζική, ενισχύοντας την πεποίθηση ότι η σχολική τάξη μπορεί να λειτουργήσει ως κοινότητα μάθησης μέσα σε ένα συνεργατικό και δημοκρατικό πλαίσιο. Η ανάγκη ενίσχυσης της Δημόσιας και Δωρεάν Εκπαίδευσης. Καθολική ήταν η διαπίστωση της ανάγκης για στήριξη του δημόσιου σχολείου, ιδιαίτερα μπροστά στην εφαρμοζόμενη πολιτική της υποχρηματοδότησης και της ιδιωτικοποίησης. Τονίστηκε ο καθοριστικός ρόλος των κοινωνικοοικονομικών παραγόντων (ανεργία, φτώχεια, εργασιακή επισφάλεια) που επηρεάζουν τις σχέσεις εντός της σχολικής κοινότητας και δημιουργούν εκπαιδευτικές ανισότητες. Τονίστηκε επίσης η ανάδειξη των αναγκών υλικών προϋποθέσεων και υποδομών για τη βελτίωση του σχολείου, που προσκρούουν στην υποχρηματοδότηση των σχολικών μονάδων, στις ελλείψεις σε εκπαιδευτικό, επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό, στην απουσία μόνιμου και σταθερού εκπαιδευτικού προσωπικού, ώστε τα σχολεία να μπορούν να σχεδιάζουν σε βάθος χρόνου. Αναδείχθηκε η σημασία της δημοκρατικής συγκρότησης και λειτουργίας του σχολείου για την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών και τη διαμόρφωση ενεργών πολιτών. Καταγράφηκε η ανάγκη για κοινές διεκδικήσεις, στόχους και δράσεις που θα ενισχύσουν τις συνεργατικές παιδαγωγικές πρακτικές και το δημόσιο αγαθό της μόρφωσης. Η διάχυση της συζήτησης στην Εκπαιδευτική Κοινότητα. Όλες οι δράσεις τεκμηριώθηκαν σε ηλεκτρονική έκδοση, προωθώντας τη συζήτηση, τον αναστοχασμό και την ευρύτερη συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας.			

	<p><u>Εξειδικευμένα Θέματα που Αναδείχθηκαν:</u></p> <p>7. Η ανάδειξη της σημασίας του δημογραφικού προβλήματος για τη χώρα μας τόσο συνολικά όσο και σε τοπικό επίπεδο. Η αποτύπωση προτάσεων για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος τόσο ως κοινωνικού προβλήματος όσο και ως προς τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης προς όφελος των μαθητών. Η ισχυρή διαπίστωση πως η αντιμετώπιση του προβλήματος συνδέεται με τη λήψη συνολικών μέτρων εξάλειψης της φτώχειας, των κοινωνικών ανισοτήτων, της ενίσχυσης των θεσμών πρόνοιας, της οικογένειας και των γονέων στη δύσκολη καθημερινότητά τους.</p> <p>8. Εξετάστηκαν οι δυνατότητες και οι κίνδυνοι από την είσοδο της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαιδευτική διαδικασία, με έμφαση στα προσωπικά δεδομένα, τη γνωστική και παιδαγωγική ατροφία, τον έλεγχο των εκπαιδευτικών. Η εμπειριστατωμένη ενημέρωση των εκπαιδευτικών γύρω από τα κοινωνικά, περιβαλλοντικά και παιδαγωγικά προβλήματα που εγείρει η χρήση των εργαλείων και εφαρμογών της ΤΝ. Ανάδειξη κριτικής για το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσονται.</p> <p>9. Τονίστηκε η ανάγκη για ουσιαστική, δωρεάν, συμμετοχική επιμόρφωση, με τους εκπαιδευτικούς ως συνδιαμορφωτές του περιεχομένου, της διάρκειας και των όρων της και όχι άβουλους δέκτες άνωθεν επιλογών, με ουσιαστικό ρόλο των Παιδαγωγικών Τμημάτων.</p> <p>10. Αντιμέτωπη Σχολικής Αποτυχίας και Εκπαιδευτικών Ανισοτήτων. Οι δράσεις κατέδειξαν την ανάγκη για πολιτικές άμβλυνσης των ανισοτήτων και στήριξης των ευάλωτων μαθητών, ενάντια στη λογική του ανταγωνισμού και της «ατομικής ευθύνης».</p> <p>11. Η επικέντρωση στην αρχιτεκτονική, κοινωνική και παιδαγωγική διάσταση των σχολικών χώρων και υποδομών του Δημόσιου Σχολείου και γενικότερα της δημόσιας Παιδείας. Η σημασία της ενίσχυσης των Σχολικών Βιβλιοθηκών. Τονίστηκε ο ρόλος των σχολικών βιβλιοθηκών ως εργαλείο ενίσχυσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας, άρσης εκπαιδευτικών και μορφωτικών ανισοτήτων και καλλιέργειας της φιλαναγνωσίας.</p> <p>12. Η ανάδειξη των αιτιών και συνεπειών της υποχρηματοδότησης των Σχολείων και της ανυπαρξίας συνολικού σχεδιασμού για την κάλυψη των αναγκών των Σχολείων. Ανάδειξη της αναγκαιότητας για κρατική χορήγηση των παγίων δαπανών όλων των σχολικών μονάδων.</p> <p>13. Ανάδειξη της ανάγκης μετάβασης σε μια κριτική, βιωματική περιβαλλοντική εκπαίδευση, η οποία θα συνδέει την κλιματική κρίση με την αειφορία και την κοινωνική δικαιοσύνη.</p>
<p>Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν</p>	<p>Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας παραμένουν: Η απουσία διαλόγου του Υπουργείου Παιδείας με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Το γεγονός ότι οι απόψεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου δεν συζητούνται με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας. Η ένταση των περιστατικών διοικητικής πίεσης, ο αυξημένος φόρτος γραφειοκρατικής εργασίας, η θεαματική αύξηση άδικων διώξεων σε βάρος εκπαιδευτικών, η απαξίωση των συλλογικών οργάνων και ιδιαίτερα του ρόλου του συλλόγου διδασκόντων. Τα παραπάνω υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες, απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών και εντείνουν την επαγγελματική τους εξουθένωση. Η έλλειψη πλαισίου θεσμικής και νομικής διασφάλισης των εκπαιδευτικών και του έργου τους. Οι πλατφόρμες καταγγελιών που διασπούν τη συνεργασία στη σχολική κοινότητα, προωθώντας τον «κοινωνικό αυτοματισμό». Η έλλειψη κοινωνικών υπηρεσιών και υποστηρικτικών δομών με ουσιαστική παρέμβαση στα ζητήματα πρόληψης και υποστήριξης. Το κλίμα ανταγωνισμού και τα αρνητικά στερεότυπα που προβάλλονται στο κοινωνικό σώμα για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα φορτισμένο περιβάλλον και να ενθαρρύνεται η στοχοποίηση των εκπαιδευτικών για κάθε κακοδαιμονία του εκπαιδευτικού συστήματος. Η συνολικότερη οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική κρίση και οι επιπτώσεις της στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η ανεπαρκής χρηματοδότηση, τόσο των σχολείων, όσο και των Δήμων. Η κατάργηση των Σχολικών Επιτροπών. Η θεσμική απαξίωση των Κ.Ε.Π.Ε.Α. Η έλλειψη τεκμηριωμένων ερευνητικών δεδομένων και πορισμάτων της πολιτείας για τα ζητήματα των υποδομών. Η κατάργηση των κρατικών Οργανισμών για τις υποδομές των σχολείων. Η παντελής απουσία μέτρων στήριξης των νέων γονέων, της εργαζόμενης μητέρας, του θεσμού της οικογένειας, παράγοντες που θα ενδυνάμωναν τις πιθανότητες αλλαγής του δυσμενούς τοπίου που διαμορφώνεται ως προς την υπογεννητικότητα. Οι αυξημένες γνωστικές απαιτήσεις του σχολείου, καθώς και ο συνδυασμός του πλήθους των μαθητών στις τάξεις, με τους χώρους των αιθουσών και τις λειτουργίες τους. Η έλλειψη χρόνου για παιδαγωγικές συνεδριάσεις. Η κατάρνηση, εκ μέρους της Πολιτείας, όλων των δωρεάν επιμορφωτικών θεσμών μακράς διάρκειας, των εκπαιδευτικών αδειών και των εκπαιδευτικών συνεργειών με τα δημόσια πανεπιστημιακά ιδρύματα Η τάση απαξίωσης, μη αναγνώρισης της Παιδαγωγικής ως επιστήμης και παρουσίας της ως μιας «διακλαδικής επιστήμης», δηλαδή ως αθροίσματος κλάδων άλλων επιστημών ή ο υποβιβασμός της από αγωγή σε τεχνικές εκμάθησης δεξιοτήτων.</p>

	ΑΞΟΝΑΣ /ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ (ΑΥΤΟΜΑΤΑ)	url (σύνδεσμος)
<p>Ανάδειξη Πρακτικών και προτάσεις για αξιοποίησή τους</p> <p>Επιλέγετε μόνο τους άξονες που έχουν δηλωθεί από τη σχολική μονάδα (βγαίνουν αυτόματα. Εδώ είναι σημειωμένοι με πράσινο χρώμα για να κάνετε σύγκριση – επαλήθευση του άξονα)</p>	<p>Ανταλλαγή εμπειριών, μελέτη ερευνών, συγκέντρωση υλικού συζήτησης και αναστοχασμός σχετικά με τον ρόλο και τις επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαιδευτική διαδικασία, στη διδασκαλία και τη μάθηση. Συμμετοχή σε σχετικές ημερίδες και συνέδρια.</p> <p>Διερεύνηση κοινωνικών, εκπαιδευτικών και παιδαγωγικών παραμέτρων. Επιδράσεις στις αξιακές αντιλήψεις, τη συναισθηματική ανάπτυξη, την ψυχική υγεία, τις κοινωνικές σχέσεις των μαθητών (ιδιαίτερα στους μαθητές/τριες σχολικής ηλικίας) και των εκπαιδευτικών</p>	<p>https://doe.gr/syllogi-keimenon-2026/</p>
	<p>Καταγραφή, συζήτηση, κριτική αποτίμηση των επιπτώσεων του δημογραφικού προβλήματος. Διερευνούμε τις παραμέτρους του δημογραφικού προβλήματος και πώς αυτό επηρεάζει τον χάρτη της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με ιδιαίτερη στόχευση και αναφορά στη μείωση του μαθητικού πληθυσμού και τα ζητήματα που αυτή δημιουργεί στο δημόσιο σχολείο και στο εργασιακό και επαγγελματικό περιβάλλον των εκπαιδευτικών.</p>	<p>https://doe.gr/syllogi-keimenon-2026/</p>
	<p>Καταγραφή, επεξεργασία και μελέτη των παιδαγωγικών ιδεών και πρακτικών, για τις συνεργατικές δημοκρατικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης.</p> <p>Διερεύνηση της επίδρασης του κοινωνικού πλαισίου στο εσωτερικό της εκπαιδευτικής διαδικασίας.</p> <p>Μελέτη της αντίθεσης μεταξύ ενός ανταγωνιστικού – ατομικιστικού μοντέλου και ενός συλλογικού δημοκρατικού μοντέλου που υποστηρίζει συνεργατικές παιδαγωγικές αρχές.</p>	<p>https://doe.gr/syllogi-keimenon-2026/</p>
	<p>Η σημασία και η ποιότητα της σχέσης εκπαιδευτικών-μαθητών/-τριών συμβάλλει στη μαθησιακή διαδικασία, στην προσέγγιση και ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης, στην ανάγκη κατανόησης και ενίσχυσης του περιβάλλοντος (οικογενειακού, σχολικού) , στη βελτίωση της συνεργατικής σχέσης μεταξύ σχολείου και οικογένειας και τελικά στην ολόπλευρη παιδαγωγική, ψυχοσυναισθηματική στήριξη του παιδιού.</p> <p>Ερευνούμε, συζητάμε και αναλύουμε τις σχέσεις εκπαιδευτικών – μαθητών/τριών, εμβαθύνοντας στα ζητήματα συγκρούσεων και ιδιότυπων συμπεριφορών στο εσωτερικό της τάξης και του σχολείου, εστιάζοντας στις αιτιακές αφητηρίες τους, στη διαμόρφωση υποστηρικτικών παιδαγωγικών παρεμβάσεων και πρακτικών, στον τρόπο που αντιλαμβάνονται τα μέρη της εκπαιδευτικής κοινότητας το ευρύ πλέγμα σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών-μαθητών/τριών, αποτιμώντας τις επιδράσεις της εφαρμοζόμενης εκπαιδευτικής πολιτικής. Συζήτηση, προτάσεις και διεκδικήσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας</p>	<p>https://doe.gr/syllogi-keimenon-2026/</p>
	<p>Διερεύνηση και συζήτηση για τις προϋποθέσεις ανάπτυξης ουσιαστικών σχέσεων εντός της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>Συζήτηση για τις θεσμοθετημένες μορφές συνεργασίας και επικοινωνίας, ιδιαίτερα για το ρόλο του Σχολικού Συμβουλίου.</p> <p>Συζήτηση για τη θεσμική και νομική διασφάλιση των εκπαιδευτικών κατά την άσκηση του έργου τους</p> <p>Επικέντρωση στην επίδραση των όρων και προϋποθέσεων που διευκολύνουν τη συνεργασία της εκπαιδευτικής κοινότητας, όπως η πλήρης κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των σύγχρονων αναγκών της δημόσιας εκπαίδευσης (μόνιμο και σταθερό εκπαιδευτικό και άλλο αναγκαίο προσωπικό, υλικοτεχνική υποδομή, δωρεάν παροχή βιβλίων και συγγραμμάτων, χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση των γονέων για τη λειτουργία του σχολείου). Βελτίωση των όρων φοίτησης και διαβίωσης των παιδιών σε δημόσια σχολεία με κτίρια σύγχρονα, άνετα και ασφαλή, με όλες τις υποδομές, σύμφωνα με τις ανάγκες κάθε ηλικίας. Μελέτη της εμπειρίας από κοινές δράσεις.</p>	<p>https://doe.gr/syllogi-keimenon-2026/</p>
	<p>Καταγραφή ερευνητικών δεδομένων για τα ζητήματα κτιριακών και σχολικών υποδομών, με τη συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας. Επεξεργασία και αξιοποίηση δεδομένων της έρευνας.</p> <p>Διερεύνηση της σημασίας των σχολικών χώρων, των κτιριακών και υλικοτεχνικών υποδομών που συντελούν και αρμόζουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών σχολικής ηλικίας, με ασφάλεια, στη γενική και την Ειδική Εκπαίδευση.</p> <p>Διεξαγωγή συζήτησης για τις παιδαγωγικές παραμέτρους των σχολικών υποδομών.</p>	<p>https://doe.gr/syllogi-keimenon-2026/</p>
	<p>Καταγραφή ερευνητικών δεδομένων για τη χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων, με τη συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας. Επεξεργασία και αξιοποίηση δεδομένων της έρευνας.</p> <p>Διεξαγωγή συζήτησης για τις αιτίες και τις συνέπειες της υποχρηματοδότησης.</p> <p>Παρουσίαση ενός πλαισίου αρχών για τη διαχείριση της χρηματοδότησης που ανταποκρίνεται στις παιδαγωγικές και μορφωτικές ανάγκες της σύγχρονης εκπαιδευτικής διαδικασίας και των σχολικών υποδομών.</p> <p>Περαιτέρω διερεύνηση των ζητημάτων λειτουργίας των Δημοτικών Επιτροπών Παιδείας και των Σχολικών επιτροπών.</p>	<p>https://doe.gr/syllogi-keimenon-2026/</p>
	<p>Θεσμική και ιστορική διερεύνηση των μορφών επιμόρφωσης εκπαιδευτικών σε συνδυασμό με:</p> <p>α) τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τις επιμορφωτικές διαδικασίες,</p> <p>β) τη διεθνή εμπειρία για την επιμορφωτική και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών</p> <p>γ) την υπάρχουσα κατάσταση.</p> <p>Επικέντρωση στον Θεσμό της Μετεκπαίδευσης, ως κομβικό και ουσιαστικό θεσμό επιμόρφωσης, καθώς και στην ανάγκη επαναλειτουργίας της.</p> <p>Περαιτέρω διερεύνηση των ζητημάτων του δωρεάν, δημόσιου χαρακτήρα της (με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων), της καθολικής απεύθυνσης, της απαλλαγής από διδακτικά καθήκοντα, των σκοπών και του</p>	<p>https://doe.gr/syllogi-keimenon-2026/</p>

	περιεχομένου της βάσει των αναγκών που διατυπώνονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Διερεύνηση της ουσιαστικής υποστήριξης και ενδυνάμωσης των Κ.Ε.ΠΕ.Α. και των σχολικών δικτύων που αυτά δημιουργούν. Καταγραφή των προβλημάτων και των αδυναμιών στη λειτουργία τους. Παρουσίαση ενός συνεκτικού πλαισίου στήριξης της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.	https://doe.gr/syllogi-keimenon-2026/
Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις	ΑΞΟΝΑΣ (ΑΥΤΟΜΑΤΑ)	url (σύνδεσμος)
	Διδασκαλία, μάθηση, αξιολόγηση	https://youtu.be/H_EA81jPz4g https://youtu.be/28MiROvUjWg
	Σχολική διαρροή, φοίτηση	https://www.youtube.com/watch?v=9evQCbEaMj0 https://www.youtube.com/watch?v=NsXLP7qg-VY https://www.youtube.com/watch?v=tQlraUfZrlo
	Σχέση μεταξύ μαθητών/τριών	https://youtube.com/live/ztGSmaL-ryQ?feature=share
	Σχέση μεταξύ μαθητών/τριών εκπαιδευτικών	https://www.youtube.com/live/B217YuYB4Ak
	Σχέσεις σχολείου και οικογένειας	https://youtube.com/live/9ttDFBJPZS1?feature=share
	Ηγεσία, οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας	https://youtube.com/live/INNwLYeZFh8?feature=share
	Σχολείο και Κοινότητα	https://youtube.com/live/tX3LNU8JtsM?feature=share
	Συμμετοχή εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις	https://youtube.com/live/lsci_qYbh7s?feature=share
	Εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα	https://youtube.com/live/kbRlpr514M?feature=share

Για τον σκοπό αυτό συντάχτηκε το παρόν πρακτικό και αφού διαβάστηκε μεγαλόφωνα, υπογράφεται όπως ακολουθεί.

Η/Ο Προϊσταμένη/ος
Η / Ο Διευθύντρια/ντής

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.

.....